

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Əbu-Dabidə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti ilə görüşüb, bir sıra tədbirlərdə iştirak edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanın dəvəti ilə bu ölkəyə səfər edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, dekabrın 17-də Əbu-Dabidə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanın ilə görüşü olub.

Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanın Əbu-Dabidə keçirilən "Gələcəyin oyunları 2025" adlı illik qlobal idman turnirinin açılış mərasimində iştirak et-

diyinə görə dövlətimizin başçısına minnətdarlığını bildirdi.

Prezident İlham Əliyev də öz növbəsində dəvətə görə təşəkkür etdi və bu tədbirin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində yüksək səviyyədə təşkil olunması münasibətilə təbriklərini çatdırdı.

Söhbət zamanı strateji tərəfdaşlığa əsaslanan Azərbaycan-BƏƏ ikitərəfli əlaqələrinin bütün sahələrdə, o cümlədən siyasi, iqtisadi, enerji, həmçinin bərpaulunan enerji, mədəni, humanitar və digər istiqamətlərdə uğurla inkişaf etdiyi vurğulandı.

Dövlətimizin başçısının BƏƏ-yə, BƏƏ Prezidentinin isə Azərbaycana səfərləri məmnunluqla xatırlanaraq, büt-

tün bunların və müxtəlif səviyyələrdə həyata keçirilən digər qarşılıqlı səfərlərin münasibətlərimizin inkişafında roluna toxunuldu.

Görüşdə Azərbaycan və BƏƏ prezidentləri əməkdaşlığın perspektivlərinə dair fikir mübadiləsi apardılar.

Sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanın "Gələcəyin oyunları 2025" adlı illik qlobal idman turnirinin açılış mərasimində iştirak ediblər.

Qeyd edək ki, "Gələcəyin oyunları" hər il təşkil olunması nəzərdə tutulan qlobal idman turniridir. Turnir iki mərhə-

lədə həyata keçirilir. İlk mərhələdə idmançılar fiziki idman növləri üzrə yarışirlar. İkinci mərhələdə isə idmançıların rəqəmsal oyunlar üzrə bacarıqları sınaqdan keçirilir. "Növbəti nəsil insanlar. Gələcəyini oynat" deyəti altında təşkil olunan turnirdə müxtəlif ölkələrdən idmançılar ümumilikdə 11 idman növü üzrə yarışacaqlar. Ötən il BƏƏ 9 iddiaçı namizəd arasında qalib gələrək, 2025-ci ildə keçiriləcək "Gələcəyin Oyunları" turnirinə ev sahibliyi etmək hüququ qazanıb.

Daha sonra Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanın adından Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin şərəfinə nahar verilib.

AMEA-nın kollektivi Ulu Öndər Heydər Əliyevin məzarını ziyarət edib

Dekabrın 12-də AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, AMEA Rəyasət Heyətinin üzvləri, elmi müəssisə və təşkilatlarının rəhbərləri, nümayəndələri və gənc alimləri müasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu, dünyaşöhrətli siyasi xadim, xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin vəfatının 22-ci ildönümü münasibətilə Fəxri Xiyabanda Ulu Öndərin məzarını ziyarət ediblər.

Elmi ictimaiyyətin nümayəndələri Ümummilli Liderin unudulmaz xatirəsinə bəslədikləri dərin hörmət və ehtiramın ifadəsi olaraq Ulu Öndərin məzarı üzərinə tər gül dəstələri qoyub, onun ruhu qarşısında baş əyiblər.

Ümummilli Liderin ömür-gün yoldaşı, görkəmli oftalmoloq alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın da xatirəsi anılıb, məzarı üzərinə tər çiçəklər düzülüb.

Tanınmış dövlət xadimi Əziz Əliyevin və professor Tamerlan Əliyevin də xatirələri yad olunub, məzarları üstünə gül dəstələri düzülüb.

Akademik İsa Həbibbəyli: Heydər Əliyev-İlham Əliyev epoxası Azərbaycanın dünəni, bu günü və sabahıdır

Ulu Öndər Heydər Əliyev öz xalqının böyük məhəbbətini, dərin sevgisini, milli qürur və ictimaiyyətini qazanmış tarixi şəxsiyyətdir. Dünya tarixinin yeni dövrünün qurulmasında da Heydər Əliyevin böyük xidmətləri var. Bu gün Ulu Öndərin adı yeni dünyanın qurucuları, liderləri sırasında ictimaiyyətlə paylaşılır.

Bunu jurnalistlərə açıqlamasında Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti akademik İsa Həbibbəyli deyib. O vurğulayıb ki, Ulu Öndərin anım gününün qeyd olunması, eyni zamanda, xalqımızın müstəqillik yollarında keçdiyi dərslərin və gələcək üçün zərurət tələblərinin təntənəsidir. Həmin ziyarətlər Azərbaycan dövlətçiliyinin inkişafının yeni mərhələsinə çevrilir. Ulu Öndərin məzarını ziyarət edən insanlar bu dövlətin xilaskarına, müstəqil dövlətimizin böyük qurucusuna ehtiramını böyük sevgi və fəxrle ifadə edirlər.

"Azərbaycan xalqı həm də ona görə xoşbəxtlik ki, təkə anım günlərində tarixə nəzər salmır. Eyni zamanda, Ulu Öndərin qurduğu təməllər üzərində yüksələn, zəfərlərdən-zəfərlərə gedən yeni Azərbaycanın nailiyyətlərini, uğurlarını, qələbələrini görürük. Bu gün ictimaiyyəti hissi ilə deyirik ki, Azərbaycan xalqının yeni lideri - müasir dövrün liderləri sırasında özünəməxsus yeri olan Prezident İlham Əliyev Azərbaycan dövlətinin dünyada söz sahibi olmasına, zəfərlərdən-zəfərlərə doğru inkişaf etməsinə özünün böyük töhfələrini verir. Nəticədə yeni epoxa yaranır. Heydər Əliyev-İlham Əliyev epoxası Azərbaycanın dünəni, bu günü və sabahıdır", - deyir İ.Həbibbəyli qeyd edib.

Bunu jurnalistlərə açıqlamasında Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti akademik İsa Həbibbəyli deyib. O vurğulayıb ki, Ulu Öndərin anım gününün qeyd olunması, eyni zamanda, xalqımızın müstəqillik yollarında keçdiyi dərslərin və gələcək üçün zərurət tələblərinin təntənəsidir. Həmin ziyarətlər Azərbaycan dövlətçiliyinin inkişafının yeni mərhələsinə çevrilir. Ulu Öndərin məzarını ziyarət edən insanlar bu dövlətin xilaskarına, müstəqil dövlətimizin böyük qurucusuna ehtiramını böyük sevgi və fəxrle ifadə edirlər.

Gənc tədqiqatçıların məqalə müsabiqəsinin nəticələri elan olunub

AMEA Rəyasət Heyətinin iclasında

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyətinin növbəti iclası keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, Rəyasət Heyətinin üzvləri, Rəyasət Heyəti aparatının şöbə müdirləri, elmi müəssisə və təşkilatların direktorları və aidyyəti şəxslər iştirak ediblər.

İclası giriş sözü ilə akademik İsa Həbibbəyli açaraq tədbirin gündəliyi barədə məlumat verib.

İclasda müzakirəyə çıxarılan ilk məsələ 2025-ci il üçün AMEA-da fəlsəfə doktoru hazırlığı üzrə doktoranturaya qəbul edilmiş doktorantların dissertasiya mövzusu və elmi rəhbərlərinin təsdiq olunması haqqında olub.

Rəyasət Heyətinin qərarı ilə 2025-ci il üçün AMEA-da fəlsəfə doktoru hazırlığı üzrə doktoranturaya qəbul edilmiş doktorantların dissertasiya mövzusu və elmi rəhbərləri təsdiqlənib.

İclasda, həmçinin AMEA-nın 80 illik yubiley tədbirləri çərçivəsində elan olunmuş "Humanitar və ictimai elmlər sahəsində süni intellekt və rəqəmsal texnologiyalardan istifadə imkanları"

mövzusunda gənc tədqiqatçıların müsabiqəsinin nəticələri elan edilib.

Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, qərarın qəbul edilməsində əsas məqsəd gənc alimlərin yaradıcılıq potensialının üzə çıxarılması, süni intellekt və rəqəmsal texnologiyaların humanitar və ictimai elmlərə tətbiqinin təşviqi, eləcə də elmi fəaliyyətin müasir çağırışlara uyğun inkişafının təmin edilməsidir.

Sonra Elm və təhsil şöbəsinin müdiri filologiya elmləri doktoru Sərxan Xavəri nəticələri təqdim edib. Diqqətə çatdırıb ki, Rəyasət Heyətinin Qərarına əsasən müsabiqənin təşkili məqsədilə komissiya yaradılıb, müsabiqənin keçirilməsi barədə AMEA-nın rəsmi internet sahifəsində müvafiq elan yerləşdirilib. Daxil olmuş məqalələr komissiya tərəfindən müəyyən edilmiş meyarlar əsasında

qiymətləndirilib və müsabiqənin nəticələri yekunlaşdırılıb.

Müsabiqənin nəticələrinə əsasən, AMEA-nın Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun əməkdaşı Ləman Rüstəmli I yerin sahibi olub. AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun əməkdaşı Orxan İsayev və AMEA-nın akademik Ziya Bünyadov adına Şərqləşmə İnstitutunun əməkdaşı Rəyana Mirzəbəyova II yer,

AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun əyani doktorantı Cahandar Cabarov, AMEA-nın Gəncə Bölməsinin əməkdaşı İlahə Əsədzadə və AMEA-nın Naxçıvan Bölməsinin əməkdaşı Rüzgar Camal III yeri tutublar. Həmçinin 13 nəfər həvəsləndirici mükafata layiq görüldü.

Rəyasət Heyətinin qərarı ilə müsabiqə qalibləri pul mükafatı və diplomla təltif edililib.

Tədbirdə, o cümlədən AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun Sosiologiya şöbəsinin bazasında daxili imkanlar və mövcud ştat vahidləri hesabına Rəqəmsal sosiologiya və sosioloji tədqiqatlar şöbəsinin yaradılması haqqında qərar qəbul olunub.

Həmçinin AMEA-nın müxbir üzvü Elşad Qurbanovun 75 illik yubileyi haqqında qərar qəbul edilib. Rəyasət Heyətinin iclasında, o cümlədən gündəlikdə nəzərdə tutulan bir sıra digər məsələlərə də baxılıb.

İclasda qeyd olunan məsələlər ətrafında akademik Rasim Əliquliyev, professor İlham Məmmədov, filologiya elmləri doktoru Hikmət Quliyev, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Səbuhi Qəhrəmanov və başqaları çıxış edərək fikirlərini səsləndiriblər.

AMEA prezidenti yanında müşavirə

Akademiyanın Rəyasət Heyətinin binasında AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəylinin rəhbərliyi ilə müşavirə keçirilib.

Tədbirdə AMEA Rəyasət Heyətinin üzvləri və Rəyasət Heyəti aparatının şöbə müdirləri iştirak ediblər.

Müşavirədə AMEA-nın elmi müəssisə və təşkilatlarının 2025-ci il üzrə elmi və elmi-təşkilati fəaliyyətinin yekunlarına dair hesabatların gedişatı müzakirə olunub.

Akademik İsa Həbibbəyli artıq bir sıra müəssisələrin hesabatlarını ictimaiyyətə təqdim etdiyini söyləyib və hesabat iclasla-

rının özünün, AMEA Rəyasət Heyəti aparatının məsul əməkdaşlarının, eləcə də elmi

bölmələrin nümayəndələrinin iştirakı ilə baş tutduğunu vurğulayıb. Akademik İsa Həbibbəyli hesabatların ilkin olaraq şöbə və laboratoriyalarda müzakirə edildiyini, hazırda institutların Elmi Şuralarında müzakirəyə çıxarıldığını, növbəti mərhələdə elmi bölmələrin ümumi hesabat iclaslarında, yekunda isə Rəyasət Heyətinin iclaslarında müzakirə olunacağını deyib. Qeyd edib ki, elmi müəssisələrin hesabatları Azərbaycan elmi qarşısında qoyulan yeni çağırışları əhatə etməli, müasir texnologiyalardan istifadə etməklə hazırlanmalı, müqayisəli cədvəllər, analitik təhlillərlə müşayiət olunmalı, elmi nəticələr cəmiyyətə dolğun və

əhatəli şəkildə sərgilər təşkil olunmaqla çatdırılmalıdır.

Müşavirədə qeyd olunan məsələ ilə bağlı AMEA-nın vitse-prezidentləri akademiklər Dilqəm Tağıyev, İradə Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva, AMEA-nın akademik-katibi akademik Arif Həşimov və Rəyasət Heyəti aparatının şöbə müdirləri filologiya elmləri doktoru Sərxan Xavəri, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Əsmər Əliyeva və başqaları çıxış edərək fikirlərini bildirdilər.

Sonda çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli hesabatların növbəti mərhələdə - AMEA-nın elmi bölmələrində yüksək səviyyədə keçirilməsi ilə bağlı müvafiq tövsiyə və tapşırıqlarını çatdırıb.

Ölkə Prezidentinin süni intellekt və rəqəmsal inkişaf barədə çağırışları AMEA-nın prioritet istiqamətidir

AMEA-nın Rəyasət Heyətinin iclasında "Humanitar və ictimai elmlər sahəsində süni intellekt və rəqəmsal texnologiyalardan istifadə imkanları" mövzusunda gənc tədqiqatçıların məqalə müsabiqəsinin qaliblərinə mükafatlar təqdim olunub

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyətinin növbəti iclası keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, Rəyasət Heyətinin üzvləri, Rəyasət Heyəti aparatının şöbə müdirləri, elmi müəssisə və təşkilatların direktorları, gənc alimləri, doktorantları və aidiyyəti şəxslər iştirak ediblər.

İclası giriş sözü ilə akademik İsa Həbibbəyli açaraq tədbirin gündəliyi barədə məlumat verib.

İclasda müzakirəyə çıxarılan ilk məsələ "2025-ci ilin Nobel mükafatı və laureatları: dünya elminin prioritetləri və Azərbaycan elminin vəzifələri" haqqında olub.

Məsələ ilə bağlı çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli bildirdi ki, hər il Nobel mükafatlarının nəticələri açıqlandıqdan sonra ənənəvi olaraq bununla bağlı AMEA-nın Rəyasət Heyətinin iclasında məruzələr dinlənir, dünya elminin prioritetlərinə dair müzakirələr aparılır, Azərbaycan elminin dünya elmindəki mövqeyinin inkişaf tendensiyası qiymətləndirilir. Akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, bugünkü iclasda 2025-ci il üçün AMEA-da fəlsəfə doktoru hazırlığı üzrə doktoranturaya qəbul edilmiş doktorantlar da iştirak edirlər və Nobel mükafatları ilə bağlı təqdim olunacaq məruzə onların gələcək elmi fəaliyyətləri üçün də faydalı olacaqdır.

Sonra AMEA-nın vitse-prezidenti akademik Dilqəm Tağıyev "2025-ci ilin Nobel mükafatı və laureatları: dünya elminin prioritetləri və Azərbaycan elminin vəzifələri" mövzusunda məruzəsini təqdim edib.

Akademik bildirdi ki, Nobel mükafatına namizədlər İsveç və Norveç Akademiyaları, Nobel komitələri, Nobel mükafatçıları və Akademiyaların məsləhət bildiyi alimlər tərəfindən irəli sürülür. Hər il Nobel fondu aparıcı alimlərlə sorğular göndərir və təqribən bir neçə min alim, onların kəşfləri haqqında məlumat toplanır və filtrlən keçirilir, onlardan bir neçə yüzü nominant kimi seçilir, 5-6 əsas namizəddən - finalistdən isə ən çoxu 3-ü Nobel mükafatına layiq bilinir. O qeyd edib ki, bugünkü kimi ən çox Nobel mükafatı alan ölkələr - ABŞ (402), Böyük Britaniya (137), Almaniya (109), Fransa (68), İsveç (33) olub və cəmi 1020 laureatdan 66-sı qadındır.

Akademik Dilqəm Tağıyev diqqətə çatdırıb ki, 2025-ci ildə riyaziyyat Nobelini sayılan Abel mükafatına Masaki Kaşivara (Yaponiya), informatika sahəsində Türinq mükafatına isə Endryu Barto və Richard Sattton (ABŞ) layiq görülüb.

2025-ci ildə Fiziologiya və ya tibb üzrə Nobel mükafatı ilə ABŞ alimləri Meri Brunka və Fred Ramstell və Şimon Sakaquçinin (Yaponiya) təltif edildiyini deyən məruzəçi mükafatın periferik immunoloji tolerantlığın immun sisteminin orqanizmə ziyanlı təsirinə qarşısını ala bilməsi sahəsində novator kəşflərə görə verildiyini bildirdi.

Kvant aləminin insan gözüne görünən bilən obyektlərdə də müşahidə oluna bilməsini sübut edən eksperimentlərə görə isə Con Klark (Böyük Britaniya,

ya, ABŞ-da işləyir), Mişel Devore (Fransa, ABŞ-da Yels Universitetində işləyir) və Con Martinisin (ABŞ) Fizika üzrə Nobel mükafatı ilə təltif edildiklərini diqqətə çatdırıb.

Akademik Dilqəm Tağıyev 2025-ci ildə Kimya üzrə Nobel mükafatı ilə Sumi Kitaqava (Yaponiya), Riçard Robson (Böyük Britaniya, Avstraliyada işləyir) və Ömer Yaçinin (İordaniya, ABŞ-da işləyir) metal-üzvi karkasların (MOF) yaradılması sahəsində uğurlu tədqiqatlarına görə layiq görüldüklerini bildirdi: "Laureatlar molekulyar memarlığın yeni formasını yaradıblar. Bu konstruksiyada uzun üzvi radikallar düyünlərdə yerləşən metallarla böyük həcmdə məsələləri olan kristallar emələ gətirir (MOF - metal-organik frameworks). Onları alanda tikinti bloklarını ehtiva etməklə olar ki, konkret ölçülü molekulları udmaq və ya saxlamaq qabiliyyətinə malik olsunlar. Bu baxımdan onların potensial imkanları yüksək qiymətləndirilir".

Həmçinin macar yazıçısı Laslo Kraskaxorkianın inandırıcı və uzaqgörən yaradıcılığına, apokaliptik dəhşətlərə baxmayaraq, incəsənətin gücünü bir daha təsdiq edə bilməsinə görə Ədəbiyyat üzrə Nobel mükafatına layiq görüldüyünü qeyd edib.

Bundan əlavə, süni intellektin yeni texnologiyalarının köməyi ilə iqtisadiyyatın inkişafı və insanların rifahının yaxşılaşdırılması, innovasiyalar əsasında iqtisadi inkişafı izah etdiklərinə görə Joel Mokip (ABŞ) ilə Filip Aqion (Fransa) və Piter Xovidin (ABŞ) iqtisadiyyat üzrə Nobel mükafatına layiq görüldüklerini diqqətə çatdırıb.

Mariya Korina Maçadonun isə 366 namizəd arasından Sülh üzrə Nobel mükafatı ilə təltif edildiyini söyləyib.

Akademik Dilqəm Tağıyev, həmçinin müsəlman ölkələrinin Nobel mükafatçıları, Nobel mükafatını ala bilməyən məşhur alimlər, yazıçılar, mükafatla

bağlı bəzi problemlər və çətinliklər barədə də danışıb.

Məruzədə, o cümlədən qeyd olunub ki, bu gün süni intellekt, kvant hesablamaları, ekoloji həll texnologiyaları - yaşıl energetika, karbonun udulma texnologiyaları və s., həyat elmləri (tibb, koqnitiv və biotexnologiyalar), yeni materiallar və nano texnologiyalar, yaşıl texnologiyalar və sənaye texnologiyaları dünya elminin əsas prioritetləridir.

Akademik Dilqəm Tağıyev çıxışının sonunda, həmçinin kimya sahəsində dünya elminin əsas prioritetlərinə də toxunub, AMEA-nın 2026-2030-cu illər üçün "İnkişaf strategiyasında və Yol xəritəsi"ndə kimya elmləri üzrə nəzərdə tutulmuş prioritet istiqamətləri təqdim edib.

Məruzə dinləndikdən sonra müzakirələr aparılıb, Rəyasət Heyəti tərəfindən müvafiq qərar qəbul olunub.

Sonra iclasda bir sıra elmi-təşkilati məsələlər müzakirə olunub.

AMEA-nın vitse-prezidenti akademik Rasim Əliquliyev Niderlandın paytaxtı Amsterdam şəhərində GEANT Assosiasiyasının 37-ci Baş Assambleyasının və GEANT Şəbəkə İnfrastrukturunun perspektivlərinə həsr olunmuş iclaslarda iştirakı haqqında məlumat verib. Qeyd edib ki, Baş Assambleyanın iclasında GEANT Assosiasiyasının fəaliyyəti ilə bağlı yeniliklər, GN5-2 layihəsinin Avropanın elm və təhsil şəbəkəsinin inkişafında strateji əhəmiyyətinə dair müzakirələr aparılıb. Müzakirələr zamanı GEANT-ın 2026-2030-cu illər üzrə strateji inkişaf istiqamətləri müəyyən edilib, milli elm və təhsil şəbəkələri arasında əməkdaşlıq perspektivlərinə nəzər salınıb.

Akademik Rasim Əliquliyev, həmçinin Avropa Komissiyasının regional kibersüverənlik məsələlərinə diqqət artırması, GEANT-ın Avropa tədqiqat ekosisteminə rolunun genişlənməsi,

GEANT-ın yol xəritəsi, milli elm və təhsil şəbəkələrinin infrastrukturunun Avropanın rəqəmsal suverenlik konsepsiyasının tələblərinə cavab verməsi, eləcə də bulud resurslarının suverenliyinə təmin olunması, açıq elmin dəstəklənməsi, kimi mövzuların da müzakirə olunduğunu deyib.

Məlumat dinləndikdən sonra Rəyasət Heyəti tərəfindən müvafiq qərar qəbul edilib.

Həmçinin iclasda akademik Valide Əli-zadənin 80, AMEA-nın müxbir üzvü İbrahim Cəfərovun 70 illik yubileyi haqqında qərarlar qəbul olunub.

Sonra iclasda AMEA-nın 80 illik yubiley tədbirləri çərçivəsində elan olunmuş "Humanitar və ictimai elmlər sahəsində süni intellekt və rəqəmsal texnologiyalardan istifadə imkanları" mövzusunda gənc tədqiqatçıların məqalə müsabiqəsinin qalibləri təltif olunub.

Akademik İsa Həbibbəyli bildirdi ki, AMEA-nın 80 illik yubiley tədbirləri çərçivəsində, o cümlədən gənclər üçün də tədbirlər keçirilib və bu gün isə onlardan biri olan məqalə müsabiqəsinin qaliblərinə mükafatları təqdim ediləcək. Diqqətə çatdırıb ki, müsabiqədə Akademiyamızın elmi müəssisə və təşkilatları ilə yanaşı, həmçinin Bakı Dövlət Universitetinin gənc mütəxəssislərinin də iştirakı üçün şərait yaradılıb. AMEA rəhbəri qeyd edib ki, ölkəmizdə süni intellekt sahəsində ilk dəfə keçirilən məqalə müsabiqəsinə 19 nəfər mütəxəssis təqdim edib və məqsəd bu sahədə mütəxəssis hazırlama işinə gəncləri təşviq etməkdir.

Akademik İsa Həbibbəyli vurğulayıb ki, müsabiqə, həm də dövlət başçısının AMEA-nın 80 illik yubiley yığıncağında niqəndə süni intellekt və rəqəmsal inkişafı bağlı alimlərimiz qarşısında qoyduğu vəzifələrin icrasına öz töhfəsini verəcək.

Akademik İsa Həbibbəyli AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının Elm və

təhsil şöbəsinin müdiri filologiya elmləri doktoru Sərxan Xavərinin sədrliyi ilə müsabiqənin keçirilməsi üçün Komissiyanın yaradıldığını və AMEA-nın vitse-prezidenti akademik Rasim Əliquliyevin sədrliyi ilə isə məqalələrin Ekspertlər qrupu tərəfindən yoxlanıldığını bildirdi.

Sonra akademik Rasim Əliquliyev müsabiqəyə təqdim olunmuş məqalələrə bağlı fikirlərini bölüşüb.

Daha sonra gənclərə mükafatları təqdim olunub. Qeyd edək ki, müsabiqənin nəticələrinə əsasən, AMEA-nın Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun əməkdaşı Ləman Rüstəmli I yerin sahibi olub. AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun əməkdaşı Orxan İsayev və AMEA-nın akademik Ziya Bünyadov adına Şərqşünaslıq İnstitutunun əməkdaşı Rəyza Mirzəbəyova II yer, AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun əyani doktorantı Cahandar Cabarov, AMEA-nın Gəncə Bölməsinin əməkdaşı İlham Əsədzadə və AMEA-nın Naxçıvan Bölməsinin əməkdaşı Rüzgan Camal III yeri tutublar. Həmçinin 13 nəfər həvəsləndirici mükafata layiq görülüb.

Bundan əlavə, Elm və təhsil şöbəsinin müdiri filologiya elmləri doktoru Sərxan Xavəri 2025-ci il üçün AMEA-da doktoranturaya qəbulun nəticələri haqqında məlumat verib.

Daha sonra 2025-ci il üçün AMEA-da fəlsəfə doktoru hazırlığı üzrə doktoranturaya qəbul edilmiş doktorantların dissertasiya mövzuları müzakirə edildi.

Akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, bu il qəbul olmuş doktorantların mövzularının mütləq əksəriyyəti günlümüzün aktual mövzuları olan süni intellekt, rəqəmsal inkişaf, etnoloqviyaya həsr olunub və müasir dünya elminin çağırışları ilə də səsleşir. AMEA rəhbəri bildirdi ki, bu mövzular, eyni zamanda Akademiyamızın gələcək fəaliyyətində də prioritet istiqamətlərdəndir. Təqdim olunan dissertasiya mövzularının adlarının əvvəlcə şöbələrdə, daha sonra Elmi Şuralarda ciddi müzakirə edilmiş və vacibliyinə toxunan akademik İsa Həbibbəyli bunun elminin inkişafı üçün zəruri olduğunu söyləyib. Həmçinin yeni doktorantlara ustad dərsi keçəcəyini bildiren AMEA prezidenti vurğulayıb ki, bu, elmi kadrların hazırlanması və elminin gələcəyi baxımından borcumuzdur.

Sonra geniş müzakirələr aparılıb, bir sıra dissertasiyaların adlarında düzəlişlər edilərək mövzular və elmi rəhbərlər təsdiq olunublar.

Akademik İsa Həbibbəylinin Yunus Əmrə İnstitutunun başkanı ilə görüşü Türk dünyasının mediasında geniş işıqlandırılıb

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəylinin Türkiyənin Yunus Əmrə İnstitutunun başkanı professor Abdurrahman Aliyinin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşü "Azərbaycan-Türkiyə arasında akademik əlaqələr güclənir" başlığı altında Türkiyənin, Şimali Kipr Türk Respublikasının, Şimali Makedoniyasının, eləcə də Kerkükün - "baskentpostasi", "tas-koprupostasi", "ankhaber", "tokathaber", "cum-

ha.com.tr", "sondakika37", "erzurumnet", "alo25", "konyapostasi", "güvengazetesi", "memleket", "globalbakis", "kerkukgazetesi", "liderhaber", "kibrishaberajans", "birlik.mk" və bir sıra aparıcı media orqanlarında geniş işıqlandırılıb.

Xəbərdə 2026-cı ildə keçiriləcək Birinci Türkiyə Qurultayının 100 illik yubileyinə hazırlıqda bağlı müzakirələrə də yer ayrılıb.

Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun 2025-ci ildəki elmi fəaliyyətinə dair hesabatı

AMEA-nın Əsas binasında Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun 2025-ci ildə yerinə yetirdiyi elmi-tədqiqat və elmi-təşkilati işlərin yekunlarına dair hesabat iclası keçirilib.

Əvvəlcə iştirakçılar il ərzində Qarabağ və Şərqi Zəngəzur da daxil olmaqla Azərbaycanın bütün bölgələri üzrə aparılmış arxeoloji tədqiqatlar nəticəsində aşkar edilmiş mühüm artefaktlardan, eləcə də yeni nəşr olunmuş monoqrafiya, kitab və jurnallardan ibarət sergi ilə tanış olublar.

Tədbir müstəqil və müasir Azərbaycanın qurucusu, Ulu Öndər Heydər Əliyevin xatirəsinin bir dəqiqlik sükkatı yad edilməsi ilə başlayıb.

İclası giriş sözü ilə açan AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli son illərdə Arxeologiya və Antropologiya İnstitutu tərəfindən Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində, o cümlədən işğaldan azad olunmuş ərazilərdə genişmiqyaslı arxeoloji tədqiqatların aparıldığını, elmə məlum olmayan çoxsaylı maddi mədəniyyət abidələrinin aşkar olduğunu bildirdi.

Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun bu formatda ilk hesabatının təqdim edildiyini söyləyən AMEA rəhbəri tədbir çərçivəsində xalqımızın tarixini, keçmişini, ənənələrini, şəxsiyyətlərini əks etdirən serginin mühüm əhəmiyyət daşıdığını deyib. O, sergində nümayiş etdirilən Neolit və Albaniya mədəniyyətlərinə aid eksponatların, Avey dağında aşkarlanmış tapıntıların, eləcə də Qarabağın Aızx və Tağlar qədim insan düşərgələrindən tapılmış maddi mədəniyyət nümunələrinin böyük maraq doğurduğunu qeyd edib. Akademik İsa Həbibbəyli İctimai Elmlər Bölməsinin hesabat iclasında da bu formatda serginin təşkilini məqsəduyğun sayıb.

AMEA rəhbəri, həmçinin müasir dövrün tələblərinə uyğun olaraq institutda İslam dövrü arxeologiyası, etnoarxeologiya, məhkəmə arxeologiyası, Xəzər arxeologiyası, Qarabağ arxeoloji ekspedisiyası kimi yeni və təkmilləşdirilmiş elmi-tədqiqat strukturlarının yaradıldığını diqqətə çatdırıb. O, Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun Naftalan şəhərində, Goranboy rayonunda, Astarada, Beşbarmaq dağın-

da və Qarabağ bölgəsində apardığı arxeoloji qazıntılarla birbaşa yerində tanış olduğunu söyləyib. Alim arxeoloqlara dron və GPS cihazlarının da təqdim edildiyini bildirərək, müasir texnologiyaların tətbiqinin arxeoloji tədqiqatların keyfiyyət və səmərəliliyini artıracağını vurğulayıb.

Arxeoloji tədqiqatların arealının getdikcə artdığını deyən akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycanın şimal və cənub bölgələrində aparılan qazıntıların sayının daha da çoxaldılmasının, həmçinin Qafqaz Albaniyası ilə bağlı tədqiqatların genişləndirilməsinin zəruriliyini vurğulayıb. O, gələcəkdə antropoloji cəhətdən xüsusi maraq doğuran işlərin təqdimatının keçirilməsini önəmli hesab edib.

Akademik İsa Həbibbəyli arxeoloji materiallar əsasında qələmə alınan kitab və monoqrafiyaların, impakt faktorlu jurnallarda dərc olunan məqalələrin sayının artırılmasının vacibliyini vurğulayıb. Alim Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun cari ildə ilk beynəlxalq dövrü elmi jurnalının nəşr edildiyini diqqətə çatdırıb, dərginin dünya arxeologiya elminin tədqiqatçıları üçün mühüm elmi mənbə olduğunu bildirdi. Qeyd edib ki, jurnalın ilk nömrəsində dərc edilmiş məqalələr Azərbaycan Respublikası ərazisində, əsasən işğaldan azad edilmiş ərazilərdə son dövrdə aparılmış arxeoloji tədqiqatları əhatə edir. Məqalə həmmüəllifləri sırasında Azərbaycan alimləri ilə yanaşı, Yaponiya, İtaliya və Almaniya arxeoloqları da yer alıblar.

O, Xocavənd rayonunda yerləşən Tağlar mağarasında tədqiqatlar nəticəsində 1968-ci ildən sonra (Azıx adamının qalıqı) ilk dəfə paleoantropoloji qalıqın tapıldığını və hazırda tapıntının Yaponiyada təhlil edildiyini söyləyib. AMEA rəhbəri yaşı təxminən 80 min il olan neandertal insana aid artefaktın tarixləndirilməsi başa çatdıqdan sonra onun dünya miqyasında təqdimatının keçiriləcəyini deyib.

Çıxışının sonunda akademik İsa Həbibbəyli institutun fəaliyyətini yüksək qiymətləndirib, müəssisə əməkdaşlarının il ərzində səmərəli fəaliyyət göstərdiklərini, mühüm elmi nəticələr əldə etdiklərini söyləyib. O, arxeoloji tədqiqatlarla yanaşı, Azərbaycan dövlətinin və cəmiyyətinin maraqlarına

xidmət edən araşdırmalara da üstünlük verilməsini alim və ziyalılarımızın dövlət başçısının yürütdüyü siyasətə dəstəyi kimi dəyərləndirib.

Daha sonra institutun elmi katibi tarix üzrə fəlsəfə doktoru Ellada Bəkirova iclas iştirakçılarını institutun illik fəaliyyəti ilə bağlı hesabatla tanış edib. O, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərman və sərəncamlarının, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərar və sərəncamlarının, habelə Dövlət proqramlarının icrası ilə əlaqədar elmi müəssisəyə tapşırılmış işlərin yerinə yetirilməsi haqqında məlumat verib.

Ellada Bəkirova bildirib ki, Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun əməkdaşları baş elmi-tədqiqat planına uyğun olaraq "Azərbaycanda arxeoloji və antropoloji tədqiqatlar" elmi istiqaməti üzrə tədqiqat işləri aparıblar. Bu elmi tədqiqat işlərinə 4 problemlə əhatə edən 15 mövzu, 56 iş daxildir və əksər mövzular üzrə işlər plana uyğun olaraq aparılıb.

Onun sözlərinə görə, hesabat ilində arxeoloji, antropoloji və kəşfiyyət xarakterli tədqiqatları əhatə edən 40-a yaxın ekspedisiya təşkil olunub. Cari ildə institut əməkdaşları işğaldan azad olunmuş Zəngilan, Ağdam, Füzuli, Xocalı, Xocavənd, Kəlbəcər rayonları ərazisində, eyni zamanda İmişli, Ağstafa, Astara, Şəmkir, Tovuz, Goranboy, Şabran, Ağsu, Şamaxı, Qəbələ, Yardımlı, Cəlilabad, Quba, Abşeron, həmçinin Naxçıvan MR ərazisində Ordubad, Kəngərli rayonlarında arxeoloji və antropoloji tədqiqatlar aparıblar. Tədqiqatların xeyli hissəsi işğaldan azad olunmuş rayonların payına düşüb. Bu qazıntı işlərinin bir hissəsi institutun bağladığı beynəlxalq müqavilələrə əsasən müştərək beynəlxalq ekspedisiyalar tərəfindən aparılıb.

O, Şəki "Yuxarı Baş", Ağdam Şahbulaq, Siyəzən "Beşbarmaq", İsmayilli "Basqal", Xocavənd "Tuğ" tədqiqatlarının Azərbaycan Dövlət Turizm Agentliyinin dəstəyi ilə həyata keçirildiyini xatırladı. Qeyd edib ki, cari ildə Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinin tabeliyində olan "Qədim Şəmkir şəhəri" Dövlət Tarix-Mədəniyyət Qoruğu, Keşikçidağ Dövlət tarix-mədəniyyət qoruğu, Avey Dövlət tarix-mədəniyyət qoruğunun ərazisində də arxeoloji ekspedisiyalar fəaliyyət göstərib.

Elmi katib hesabat ilində "Paleolit dövrü, ilk insan və təbii mühit", "Azərbaycanın mezolit, neolit və xalkolit dövrü abidələrinin arxeoloji tədqiqi", "Naxçıvan arxeoloji abidələrində tədqiqatlar", "İlk Tunc dövrü "Kür-Araz" mədəniyyəti tayfalarının mədəni tarixi icmal və lokal xüsusiyyətləri (e.ə. IV-III minilliklər)", "Orta və son tunc dövrü abidələri, qədim yaşayış yerləri, kurganlar, daş qutu və torpaq qəbirləri (e.ə. II minillik)", "Dəmir dövrü qədim yaşayış yerləri və qəbir abidələri: İlk dövletçilik", "Albaniyanın maddi mədəniyyəti", "Atropatenanın maddi mədəniyyəti", "Azərbaycanın orta əsr şəhər yerləri", "Xəzər arxeologiyası" mövzuları üzrə aparılan tədqiqatları diqqətə çatdırıb. O, həmçinin Azərbaycanda sosial-mədəni antropologiya, məhkə-

mə arxeologiyası, Azərbaycanın qədim və müasir əhalisinin antropoloji xüsusiyyətlərinin tədqiqi, eləcə də kəşfiyyət və monitoring xarakterli digər tədqiqatlardan da bəhs edib.

Ellada Bəkirova 2025-ci ildə tərtib olunmuş mühüm nəticələrdən, beynəlxalq əlaqələrdən, keçirilmiş tədbir və konfranslardan, institutun nəşriyyat fəaliyyətindən, elektron elmin vəziyyətindən, o cümlədən elmin populyarlaşdırılması, təbliği və təşviqi istiqamətində görülmüş işlərdən də danışıb.

O, müəssisənin beynəlxalq və yerli qrant layihələri barədə məlumat verərək bildirib ki, cari ildə Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunda 2 əsas qrant layihəsi üzrə işlər davam etdirilib, institut əməkdaşları biri beynəlxalq olmaqla 4 yeni qrant layihəsinin qalibi olublar.

Institutda elmi kadr hazırlığı sahəsində görülmüş işlərdən də bəhs edən Ellada Bəkirova qeyd edib ki, 2025-ci ilin məlumatları üzrə Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunda 11 nəfər fəlsəfə doktorluğu üzrə doktorant, 2 nəfər dissertant, 7 nəfər elmlər doktorluğu üzrə doktorant, 3 nəfər dissertant təhsil alır.

Elmi katib, həmçinin hesabat ilində institut əməkdaşlarının təltif və mükafatlarını diqqətə çatdırıb. Bildirib ki, Prezident İlham Əliyevin müvafiq Sərəncamlarına əsasən müəssisə əməkdaşları Mircavid Ağalarov 2025-ci il Gənclər üçün Prezident mükafatına layiq görülüb, Antropologiya şöbəsinin müdiri Əliağa Məmmədli və Çöl tədqiqatlarının monitoringi və qiymətləndirilməsi şöbəsinin müdiri Təvəkkül Əliyev Azərbaycan elminin inkişafında xidmətlərinə görə "Tərəqqi" medalı ilə təltif ediləblər.

Sonra hesabat məruzəsi ətrafında müzakirələr aparılıb. Institutun direktoru tarix üzrə fəlsəfə doktoru dosent Fərhad Quliyev fikir və təkliflərini bildirib, sualları cavablandırıb.

Sonda hesabatla bağlı akademik Nergiz Axundova, professor Əsədulla Cəfərov, Hidayət Cəfərov, Kübra Əliyeva və AMEA Rəyasət Heyəti aparatının Elm və təhsil şöbəsinin baş mütəxəssisi Aynur Güneşli çıxış edib, institutun illik fəaliyyəti yüksək dəyərləndirilib.

Görkəmli türkoloq alim Cavad Heyətin 100 illiyinə həsr olunan tədbir

Dekabrın 11-də Azərbaycan Milli Kitabxanasında görkəmli türkoloq-alim, professor Cavad Heyətin anadan olmasının 100 illiyinə həsr edilən tədbir keçirilib.

Əvvəlcə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin anım günü ilə əlaqədar Ulu Öndərin əziz xatirəsi yad edilib.

Milli Kitabxananın direktoru, professor Kərim Tahirov Ulu Öndərin Azərbaycan mədəniyyətinə, o cümlədən Milli Kitabxanaya göstərdiyi xüsusi diqqətdən bəhs edib. O, ilk dəfə 1995-ci ildə Azərbaycan Milli Kitabxanasında tədbirdə iştirak edərkən Ulu Öndərin öz şəxsi kitabxanasından 300 nüsxə kitabı kitabxanaya bağışladığını bir daha diqqətə çatdırıb.

AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli professor Cavad Heyətin ən çətin dövrdə belə ölkəmizi dünyaya tanımaq uğrunda mübarizəsindən, əsasını qoyduğu "Varlıq" dərgisi

ilə İranda yaşayan ziyalıların yeganə anadilli mətbuat kürsüsü olmasından bəhs edib.

Xalq şairi Sabir Rüstəmxanlı doktor Cavad Heyətin 25 il "Varlıq" jurnalını çətin siyasi rejim şəraitində nəşrini davam etdirməsinin heç də asan iş olmadığını vurğulayıb, dilimizin üstünlüyünə əhəmiyyət verən alimin ensiklopedik zəkası, daim mənbələrə istinad etməsi, mədəniyyət tariximizdə müstəsna yeri olduğu barədə bəhs edib. Görkəmli alimin qardaşı oğlunun xeyirxah addımını müqəddəs iş kimi dəyərləndirib.

Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin sədri, professor Anar İsgəndərov, Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsi sədrinin müavini Günay Əfəndiyeva, akademiklər Nizami Cəfərov, Teymur Kərimli, Xalq yazıçısı Elmira Axundova, AMEA Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun direktor müavini, tarix elmləri doktoru Eynulla Mədətli çıxış edərək

Cavad Heyətin həkim və türkoloq-alim kimi fəaliyyətini, onun böyük əlyazmasın olduğunu vurğulayıblar.

Mədəniyyət nazirinin müavini Fərid Cəfərov görkəmli alimin bu addımının Azərbaycan elm və mədəniyyətinə böyük töhfə olduğunu diqqətə çatdırıb.

Məmmədza Heyət əmisinin 100 illik yubileyinə yüksək səviyyədə təşkil olunmasına görə minnətdarlığını bildirib, ona verilən bu dəyərə görə təşəkkür edib.

Görkəmli türkoloq-alim, professor Cavad Heyətin yaradıcılığına həsr olunmuş virtual sergi tədbir iştirakçlarına təqdim edilib.

Sonda nəstəliq xətti ilə 994/1586-cı ildə katib Qulami-Süpahi Məhəmməd tərəfindən üzü köçürülmüş orijinal əlyazma kitabxanaya hədiyyə edilib və xatirə şəklində çəkilib.

Akademik İsa Həbibbəyli görkəmli türkmən ədəbiyyatşünası Annaqurban Aşirovun vəfatı ilə əlaqədar başsağlığı verib

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli görkəmli türkmən ədəbiyyatşünası, professor Annaqurban Aşirovun vəfatı ilə əlaqədar Türkmənistan Elmlər Akademiyasının prezidenti professor Allaberdı Aşirova başsağlığı verib.

Başsağlığında deyilir:

"Hörmətli Allaberdı müəllim!

Görkəmli türkmən ədəbiyyatşünası, professor Annaqurban Aşirovun vəfatı xəbərini Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında dərin kədər hissi ilə qarşıladım.

Professor Annaqurban Aşirov türkmən ədəbiyyatının görkəmli tədqiqatçılardan biri idi.

Türkmən ədəbiyyatının beynəlxalq miqyasda tanınmasında Annaqurban Aşirovun mühüm xidmətləri olmuşdur. O, türkmən ədəbiyyatşünası elmini beynəlxalq aləmdə yüksək səviyyədə təmsil etmişdir.

Türkmən ədəbiyyatı və ictimai fikrinə aid nadir əlyazmaların üzə çıxarılıb tədqiqatına cəlb olunması və nəşr edilməsində professor Annaqurban Aşirovun böyük xidmətləri vardır. Türkmən ədəbiyyatının banisi Məhəmməd Fəraqinin zəngin irsinin toplanılması, tədqiqi və nəşri yollarında Annaqurban Aşirov misilsiz xidmətlər göstərmişdir.

Azərbaycan - Türkmənistan elmi və ədəbi-mədəni əlaqələrinin inkişaf etdirilməsində professor Annaqurban Aşirovun xidmətləri xüsusi olaraq qeyd edilməlidir. Görkəmli türkmən aliminin Azərbaycandakı dostları və həmkarları onun Elmlər Akademiyalarımız və alimlərimiz arasında elmi əməkdaşlıq körpülərinin salınmasında xidmətlərini böyük ehtiramla qiymətləndirirlər.

Professor Annaqurban Aşirovun dünyasını dəyişməsi Türkmənistan üçün olduğu kimi, Azərbaycan elmi ictimaiyyəti üçün də ağır itkidir. İnanırıq ki, çoxsaylı yetimləri və davamçıları onun adı ilə bağlı olan elmi ənənələri davam etdirəcək, xatirəsini yaşadaçaqlar.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası adından görkəmli türkmən alimi və unudulmaz dostumuz Annaqurban Aşirovun vəfatı ilə əlaqədar qardaş Türkmənistan başsağlığımızı çatdırır, kədərinizə şərik olur.

Allah rəhmət eləsin!

Hörmətlə,

AMEA-nın prezidenti
akademik İsa Həbibbəyli"

AMEA Rəyasət Heyəti aparatının əməkdaşları Naxçıvan Bölməsində

AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının insan resursları şöbəsinin müdiri filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Aynur Mahmud, Sənədlərlə iş və protokol şöbəsinin müdiri filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Əsmər Əliyeva, Humanitar Elmlər Bölməsinin elmi katibi filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Arzu Məmmədyanlı və İctimai Elmlər Bölməsinin elmi katibi filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Zümrüd Mənsimova AMEA-nın Naxçıvan Bölməsində olublar.

Qonaqlar əvvəlcə bölmənin sədri akademik İsmayıl Hacıyevlə görüşüb, daha sonra bölmə əməkdaşlarının çap olunmuş əsərlərindən ibarət sərgi ilə tanış olublar. Sərgi barədə ətraflı məlumat verən İsmayıl

Hacıyev bölmə alimlərinin müəllifliyi ilə çap olunmuş fundamental əsərləri, kitab və monoqrafiyaları ziyarətçilərin diqqətinə çatdırıb.

Sonra Tarix, Etnoqrafiya və Arxeologiya İnstitutunun nəzdində fəaliyyət göstərən Arxeologiya və Etnoqrafiya muzeyinin ekspozisiyasına baxış olub. Arxeoloji xidmət şöbəsinin baş elmi işçisi, tarix elmləri doktoru, dosent Zeynəb Quliyeva muzeydə sərgilənən eksponatlar barədə əhatəli məlumat verib.

Qonaqlar, həmçinin Bölmənin Elektron xidmətlər şöbəsi və elmi-tədqiqat institutlarının fəaliyyəti ilə tanış olublar.

"Vikipediya"nın Azərbaycan dili bölməsində keyfiyyət göstəricisi 55-ə çatıb

"Vikipediya" platformasının Azərbaycan dili bölməsində əhəmiyyətli və səmərəli dəyişikliklər baş verməkdədir. Bir zamanlar məlumat bazası yetərinə olmayan Azərbaycan dili bölməsi, bu gün öz zənginliyi ilə seçilir. Artıq məqalələrin sayı 210 minə çatmaqdadır. Redaktələrin sayı 8.4 milyona çatıb. Keçən ayın statistikası əsasən, "Vikipediya"nın Azərbaycan dili bölməsində aylıq yuvarlaq 8 milyon 780 min baxış, günlük ortalamada 293 min olub.

№	Ölkə	Dil	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
54	Lituanian	lituanca	it	274.405	560.239	7.088.811	8	206.850	808	26.959	39	
55	Azərbaycan	azərbaycanca	az	209.814	639.426	8.390.753	13	327.010	1.125	14.592	55	
56	Slovenski	slovensčina	sl	195.399	499.730	6.542.804	24	249.740	706	8.987	31	
57	Georgian	აზერული	ka	188.452	524.532	4.944.093	6	175.246	531	15.894	29	

Azərbaycan "Vikipediya" icmasının səmərəli fəaliyyəti nəticəsində "Vikipediya"da dərinlik (keyfiyyət) göstəricisi 54-dən 55-ə yüksəlib. Nəticə etibarilə, "Vikipediya"nın Azərbaycan dili bölməsi hər ötən gün zənginləşir və bu da ana dilimizdə məlumatların elçatənliyini təmin edir. İldə milyonlarla insan Azərbaycan "vikipediya"sına müraciət edir və istədiyi məlumatları əldə etməyə çalışır.

Qeyd edək ki, bir neçə ildir AMEA institutlarının əməkdaşları üçün könüllü olaraq "Vikipediya" təlimləri keçirilir. Təlimlərin keçirilməsində məqsəd AMEA-nın elmi müəssisə və təşkilatlarında könüllü "Vikipediya" qruplarının formalaşdırılmasıdır. Həmçinin, akademik, etibarlı mənbələrə söykənən məzmunlu məqalələrin yaradılmasını sürətləndirməkdir.

Son bir neçə ildə isə AMEA Rəyasət Heyəti aparatının Rəqəmsal akademiya, sün-i intellekt və elektron xidmətlər şöbəsinin təşkilatçılığı ilə Mərkəzi Elmi Kitabxananın təcürbəli təlimçiləri tərəfindən "Vikipediya" təlimləri təşkil edilir.

Akademik Rasim Əliquliyev:

Rəqəmsal texnologiyaların sürətli inkişafı mühəndis biliklərinin yenilənməsini zəruri edir

IV Sənaye İnqilabı və sün-i intellekt texnologiyaları Azərbaycanın elmi və texnoloji inkişaf strategiyasının prioritetlərindən birinə çevrilib.

Bu barədə AMEA-nın vitse-prezidenti, Elm və Təhsil Nazirliyinin İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun baş direktoru akademik Rasim Əliquliyev məlumat verib.

Alim hazırda dünyada gedən rəqəmsal transformasiyalar, qlobal proseslər və IV Sənaye İnqilabının yaratdığı reallıqlar, xüsusən də sün-i intellektin böyük sürətlə eksər sahələrə nüfuz etməsi nəticəsində mühəndislik peşəsinin əmək bazarında aparıcı mövqeyə yüksəldiyini deyib. Bildirib ki, cəmiyyətin idarə olunması və inkişafında rəqəmsal texnologiyaların rolunun artması yüksəkixtisaslı mühəndis kadrlarının hazırlanmasını zəruri edir.

Akademik bu gün mühəndisliyin yalnız texnoloji biliklər tələb edən

sahələrlə məhdudlaşmadığını, yeni istiqamətlərin formalaşdığını qeyd edib: "Siyasi mühəndislik, maliyyə mühəndisliyi, dil mühəndisliyi və s. kimi peşələr artıq bu günün reallığıdır. Məhz buna görə mühəndislik XXI əsrin ən strateji peşələrindən birinə, sosial-iqtisadi inkişafın əsas hərəkətverici qüvvəsinə çevrilməkdədir".

Müasir dövrdə məzun anlayışının əvvəlki illərdən köklü şəkildə fərqləndiyini söyləyən AMEA-nın vitse-

prezidenti əmək bazarında mühəndislik peşələri üzrə biliklərin tədricən köhnəliyini, sürətlə baş verən rəqəmsal transformasiyalar, yeni texnoloji çağırışlar fonunda dinamizm və davamlı olaraq yeni bilik və bacarıqların əldə olunmasını tələb etdiyini diqqətə çatdırıb.

Akademik Rasim Əliquliyev ali məktəblərdə fasiləsiz təhsil mexanizmlərinin işlənilməsinin, davamlı təhsil konsepsiyasının hazırlanmasının vacibliyindən də danışıb. Bildirib ki, məzunlar əmək bazarında yaranan yeni peşələrin tələblərinə cavab vermək, rəqabətə davam gətirə bilmək üçün daim yeni bilik və bacarıqları mənimsəməli, təhsil aldıqları universitetin professor-müəllim heyətilə əlaqələri itirməməlidir: "Bu proses müasir dövrün tələblərinə cavab verən intellektual insan resurslarının yetişdirilməsinə, universitetin təhsil mühitinin təkmilləşdirilməsinə və elmi potensialının inkişaf etdirilməsinə mühüm töhfə verəcək".

Şərqsünaslıq İnstitutu ilə Türkiyənin Qafqaz Universiteti arasında əməkdaşlıq haqqında anlaşma protokolu

Türkiyənin Qafqaz Universitetinin Harakani Tədqiqat Mərkəzinin müdiri doktor, dosent Alparslan Kartal AMEA-nın akademik Ziya Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutunda olub.

A.Kartal AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., Şərqsünaslıq İnstitutunun direktoru, akademik Gövhər Baxşəliyeva ilə görüşüb.

Görüşdə Azərbaycanla Türkiyənin elm və təhsil müəssisələri arasında əməkdaşlıqdan bəhs edilib. Akademik G.Baxşəliyeva Şərqsünaslıq İnstitutunda aparılan elmi tədqiqatların istiqamətləri, eləcə də türkologiya sahəsində aparılan araşdırmalar, nəşr olunan kitablar barədə məlumat verib.

A.Kartal ona təqdim edilən kitabların elmi tədqiqatlarına böyük faydası olacağını bildirib.

Sonra Şərqsünaslıq İnstitutu ilə Qafqaz Universiteti arasında əməkdaşlıq haqqında anlaşma Protokolu imzalanıb.

İmzalanan Protokolun məqsədi birgə elmi layihələr həyata keçirmək, birgə elmi tədqiqatlar aparmaq, konfranslar, seminarlar təşkil etmək, kitablar nəşr etməkdir, alim mübadiləsi aparmaq və s.-dir.

Rəqəmsal Akademiya və elektron elmi xidmətlərin inkişafı müzakirə olunub

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Gəncə Bölməsində Rəqəmsal Akademiya, sün-i intellekt və elektron elmi xidmətlər sahəsində görülən işlərə həsr olunmuş iclas keçirilib.

Tədbir AMEA Rəqəmsal Akademiya, sün-i intellekt və elektron xidmətlər şöbəsi ilə AMEA Gəncə Bölməsinin Rəqəmsallaşma, sün-i intellekt və elektron xidmətlər şöbəsinin birgə təşəbbüsü əsasında təşkil olunub.

Müzavirədən əvvəl iştirakçılar AMEA-nın Gəncə Bölməsinin Rəqəmsallaşma, sün-i intellekt və elektron xidmətlər şöbəsinin müdiri Fərhad Mirzəyev tərəfindən Bölmənin fəaliyyəti və icra olunan layihələrlə tanış edilib.

İclası açarkən, AMEA-nın Gəncə Bölməsinin elmi işlər üzrə sədr müavini, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Əlimuxtar Muxtarov tədbirin məqsəd və əhəmiyyəti barədə məlumat verib, rəqəmsallaşma və sün-i intellektin elmi fəaliyyətin səmərəliliyinin artırılmasında mühüm rol oynadığını vurğulayıb.

Tədbirdə AMEA-nın Rəqəmsal akademiya, sün-i intellekt və elektron xidmətlər şöbəsinin əməkdaşları Aida Tağıyeva, Ofelya Zöhrablı, Kəmalə Zamanova, Məleykə Əhmədova və Nurə Vəlizadə çıxış edərək AMEA-da rəqəmsal elmi mühitin formalaşdırılması, elektron elmi xidmətlərin inkişafı və bu istiqamətdə həyata keçirilən layihələr haqqında ətraflı məlumat veriblər.

İclasda AMEA-nın Gəncə Bölməsində nəşr olunan "Nizamişünaslıq", "Xəbərlər Məcmuəsi. İctimai və Humanitar Elmlər Seriyası" və "Xəbərlər Məcmuəsi. Təbiət və Texnika Elmləri Seriyası" elmi jurnallarının redaktorları da iştirak ediblər.

Çıxışlar zamanı AMEA-nın elmi jurnallarının vahid elektron platformada birləşdirilməsi məqsədilə yaradılmış AMEA DərgiParkı, jurnalların Open Journal Systems (OJS) platforması əsasında fəaliyyəti, beynəlxalq elmmetrik bazalara inteqrasiya imkanları, eləcə də elektron arxivləşdirmə mexanizmləri diqqətə çatdırılıb. Qeyd olunub ki, AMEA DərgiParkına daxil olan jurnallar Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının tələblərinə və TÜBİTAK ULAKBİM TR Dizin meyarlarına uyğun fəaliyyət göstərir.

Tədbirdə, həmçinin AMEA İnsan Resursları və Elmmetrik Məlumatlar Bazası (İREMB) haqqında məlumat verilib. Bildirilib ki, bu sistem AMEA əməkdaşlarının elmi fəaliyyətinin, nəşrlərinin və elmmetrik göstəricilərinin vahid platformada toplanmasına və idarə olunmasına imkan yaradır. AMEA DərgiParkında dərc olunan məqalələr avtomatik olaraq müəlliflərin İREMB profillərinə inteqrasiya olunur.

Müzakirələr zamanı institut və şöbə müdirləri ilə fikir mübadiləsi aparılıb, elmi jurnalların arxivləşdirilməsi, redaksiya proseslərinin beynəlxalq standartlara uyğun təşkili və məsul administratorların müəyyənəşdirilməsi məsələləri ətrafında müzakirələr aparılıb.

İclasın sonunda rəqəmsal akademiyanın inkişafı, sün-i intellekt əsaslı elektron elmi xidmətlərin tətbiqi və AMEA-nın regional bölmələrində rəqəmsal elmi infrastrukturun gücləndirilməsi ilə bağlı təkliflər səsləndirilib. Tədbir xatirə fotosəkillərinin çəkilməsi ilə başa çatıb.

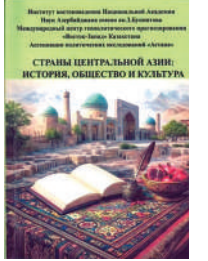
Dövlət başçısının çağırışı kontekstində Qarabağnamələrin araşdırılması elmi-mədəni baxımdan da aktualdır

YENİ NƏŞRLƏR

Mərkəzi Asiya ölkələrinə həsr olunmuş topla

AMEA-nın akademik Ziya Bünyadov adına Şərqsünəslilik İnstitutunda "Страны Центральной Азии: история, общество и культура" (Mərkəzi Asiya ölkələri: tarix, cəmiyyət və mədəniyyət) adlı məqalələr toplusu işıq üzü görüb.

Şərqsünəslilik İnstitutunun Mərkəzi Asiya ölkələri şöbəsində hazırlanan toplusunun elmi redaktoru və layihənin rəhbəri şöbənin müdiri, filologiya elmləri doktoru, professor Lalə Əhmədovadır.

Topluda Mərkəzi Asiya regionunda ictimai-siyasi, tarixi, sosial-mədəni proseslərlə bağlı məsələlər nəzərdən keçirilir. Kitabda müxtəlif alimlərin Mərkəzi Asiya regionunda baş verən proseslərə siyasi, tarixi baxışları işıqlandırılır. Müəlliflər diqqətli milli identiklik, mədəni inteqrasiya və tarixi yaddaş məsələlərinə yönəlmişdir. Bu nəşr Mərkəzi Asiyada həyata keçirilən müasir elmi araşdırmaların nəticələrini əks etdirməklə regional elmin inkişafına yardımçı olur.

Topluda Qazaxıstandan akademik Karlıqas Nuqmanova, Qırğızıstan Respublikası Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının professoru siyasi elmlər doktoru Baktikan Torogeldiyev, Qazaxıstan Milli Xoreoqrafiya Akademiyasının professoru filologiya elmləri doktoru Janna Tolısbayeva, eləcə də AMEA-nın Şərqsünəslilik İnstitutunun Mərkəzi Asiya şöbəsinin eməkdaşlarından şöbə müdiri, filologiya elmləri doktoru, professor Lalə Əhmədova, baş elmi işçi, siyasət elmləri doktoru Adil Mirabdullayev və başqalarının məqalələri yer alır.

Kitabi-Seyyid Battal Qazi yazılı dastan abidəsi

AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun Elmi Şurasının qərarı ilə Türkdillil əlyazmaların tədqiqat şöbəsinin aparıcı elmi işçisi fil.ü.f.d., dosent Aybəniz Rəhimovanın müəllifi olduğu "Kitabi-Seyyid Battal Qazi (yazılı dastan abidəsi)" monoqrafiyası işıq üzü görüb.

Təqdim olunan "Kitabi-Seyyid Battal Qazi" dastanı İslamiyyətin yayılmasını anladan, İslam qarçısı Battal Qazinin qəzavətlerini əks etdirən oğuz-türk abidəsidir. "Battal Qazi" dastanı "Kitabi-Dədə Qorqud"dan sonra Anadoluda yaranmış dini və tarixi qəhrəmanlığı ehtiva edən əsərlərin ilkidir. Tədqiqatda "Kitabi-Seyyid Battal Qazi" dastanının AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunda saxlanılan yeganə əlyazma nüsxəsi üzərində tarixi, eləcə də filoloji-tekstoloji araşdırmalar aparılmış, dastanın mətninə müdaxilə edilmədən təkmilləşdirmə məqsədilə təkrar nəşri oxucuların ixtiyarına verilmişdir.

Qeyd edək ki, monoqrafiyanın elmi redaktoru fil.ü.f.d., dosent Əli Məmmədbaşqıroğlu, elmi məsləhətçisi fil.ü.f.d., professor Azadə Musabəyli, redaktoru Jalə Rüstəmovadır.

Qarabağ bölgəsinin zəngin tarixi və mədəni irsi uzun illər boyunca diqqət mərkəzində olsa da, hələ də dərinlən öyrənilməsi vacib sahə olaraq qalır. Xüsusilə Qarabağnamələr, bölgənin siyasi, iqtisadi və mədəni tarixini əks etdirən qiymətli tarixi mənbələr kimi böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bu sənədlərin tədqiqi həm regionun tarixini dəqiq anlamağa, həm də müasir bərpa və şəhərsalma prinsiplərini düzgün formalaşdırmağa imkan yaradır.

Bu mövzuda Azərbaycan memarı, AMEA-nın Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun aparıcı elmi işçisi, memarlıq üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Rizvan Qarabağlı ilə söhbət apardıq.

- Qarabağnamələr Qarabağ xanlığının siyasi, iqtisadi və mədəni həyatını öyrənmək üçün böyük əhəmiyyət daşıyır. Məlum 10 Qarabağnamənin hər biri bu bölgənin tarixini necə zənginləşdirir və bu mənbələr günümüzdə araşdırma üçün hansı vacib məlumatları təqdim edir?

- Qarabağnamələr Qarabağın siyasi, iqtisadi və mədəni tarixini öyrənmək baxımından misilsiz mənbələrdir. Bu əsərləri oxuduqda sanki əsrlərin əvvəlinə qayıdırıq, bölgənin tarixi inkişafını, ictimai-siyasi mühitini və iqtisadi həyatını bütün təfərrüatı ilə görmək mümkün olur. Bu mənbələr Qarabağın tarixi barədə geniş və qiymətli məlumatlar təqdim edir.

Qarabağnamələrin iki əsas qolu olsa da, onların hər biri tarixi baxımdan əvəzolunmazdır. Lakin bir mühüm məqam diqqət çəkir. Müəlliflər müəyyən hallarda bir-birindən təsirlənmiş, bəzən eyni hadisələri oxşar şəkildə təkrarlamışlar. Xüsusilə erməni əsilli müəlliflərin bəzi mətnlərində sonradan edilən əlavələr və siyasi-sələşmiş detallar nəzərə çarpır.

Bunun ən aydın nümunələrindən biri Şuşa qalasının tikilmə tarixi ilə bağlıdır. Müxtəlif mənbələrdə tarixlər 1751, 1752 və ya 1754 kimi göstərilir. Lakin etibarlı arxiv materiallarının müqayisəli təhlili sübut edir ki, Şuşa şəhərinin əsası 1750-ci ildə qoyulmuşdur. Pənahəli xan şəxsən həmin mərasimdə iştirak etmiş, bölgənin nüfuzlu şəxsləri ilə birlikdə mərasim təşkil edilmiş və birinci özü də iştirak etmişdir.

Qalaların, Bayat, Şahbulaq və Şuşanın inşası kompleks şəkildə aparılmışdır. Memarlar, inşaatçılar, daşyonan ustalar paralel işləyərək həm qala divarlarını, həm də məscid, mədrəsə, karvansara, hamam, yaşayış evləri və digər ictimai binaları tikmişlər.

Qarabağnamələrdə yer alan bəzi iddialara tənqidi yanaşmaq vacibdir. Məsələn, bəzi müəlliflər guya Şuşada müsəlmanların məscid qaldırdığını və Pənahəli xanın onları məcbur etdiyini yazır. Bu iddia həm tarixi faktlara, həm də bölgənin dini mənzərəsinə uyğun deyil. Bayat və Şahbulaq qalalarında mövcud məscidlərdə əhali ibadət edirdi və bu, Şuşada da eyni qaydada davam etmişdir. Şahbulaq məscidi bu günə qədər qalmaqdadır ki, bu da dini həyatın davamlılığını təsdiqləyir.

Digər bir əsassız iddia isə Şuşa qalası üçün yerin guya Melik Şahnazaryan tərəfindən Pənahəli xana göstərilməsi barədədir. Qarabağda doğulub böyümüş, bölgənin coğrafiyasını bütün təfərrüatı ilə bilən Pənahəli xanın başqa bir şəxsə ehtiyac duyması məntiqə uyğun deyil. Arxiv sənədləri sübut edir ki, Bayat qalasının tikintisindən sonra Pənahəli xan ərazinin açıq və müdafiəsiz olduğunu görərək daha əlverişli və strateji mövqedə yerləşən Şuşa qalasını özü seçmişdir.

Nəticə olaraq, Qarabağnamələr zəngin məlumat mənbəyi olmaqla yanaşı, tənqidi yanaşma tələb edən mətnlərdir. Onlardakı məlumatlar arxiv sənədləri ilə müqayisə edildikdə, Qarabağın tarixi mənzərəsi daha aydın və dürüst şəkildə ortaya çıxır.

- Prezident İlham Əliyev AMEA-nın 80 illik yubileyində çıxışı zamanı Zəngəzur tədqiqatlarından bəhs etdi. Qarabağnamələrin tədqiqi bu baxımdan hansı strateji və elmi əhəmiyyətə malikdir?

- Qarabağnamələr təkcə Qarabağın siyasi, iqtisadi və mədəni tarixini əks etdirməklə kifayətlənmir, həm də bölgə haqqında, eləcə də Zəngəzur bölgəsinə dair dəyərli bilgiler təqdim edir.

Tarixən "Zəngi mahalı" adlandırılan ərazi, Zəngi çayının yaz aylarında daşması səbəbindən "Zəngibasar" kimi tanınırdı. Daha sonralar erməni təsiri ilə adı dəyişdirilərək "Zəngəzur" kimi işlədilməyə başlandı.

Qeyd edim ki, Zəngəzur ərazisinin mədəni-tarixi irsi daha qədimdir və bu irs hələ tam şəkildə araşdırılmayıb. Bu bölgədə həm xristian, həm də müsəlman memarlıq abidələri çox olsa da, onların tədqiqi lazımi səviyyədə aparılmayıb. Elə buna görə də dövlətimizin başçısı dəfələrlə bu mövzuya toxunaraq, ərazinin elmi araşdırmalar üçün mühüm obyekt olduğunu vurğulayıb. Bu, bizim üçün də bir məsuliyyət yaradır ki, bölgə sistemli şəkildə öyrənilməli, onun memarlıq irsi elmi əsərlərlə sənədləşdirilməlidir.

Bu ərazilərin tədqiqində mən də iştirak etmişəm və demək olar ki, həm müsəlman, həm də xristian memarlıq nümunələri üzrə çoxsaylı abidələr qeydə alınmışdır. Dövlət arxivində fəaliyyət göstərirdiyim vaxt Gorus, Qafan və digər şəhərlərdəki yaşayış evlərinin, ictimai binaların orijinal layihələri ilə tanış olmuşam. Hazırda bu araşdırmalar əsasında monoqrafiya hazırlayıram.

Bu bölgədən çıxmış məşhur memarlardan biri XIII əsr ustası Əl-Möcdəddindir. Onun yaradıcılığı Naxçıvandan Beyləqana qədər geniş ərazini əhatə edir. Hərçənd abidələrin üzərində memarların adının yazılması o dövrdə adət deyildi, lakin Zəngilan rayonunun Məmmədbəyli kəndindəki türbənin kitabəsində məhz Əl-Möcdəddinin adı qorunub saxlanılıb. Bu fakt onun dövrün nüfuzlu və tanınmış memarı olduğunu göstərir. Onun yaratdığı memarlıq məktəbi XV-XVI əsrlərə qədər bu ərazilərdə fəaliyyət göstərmiş, ideyaları yaşamaqda davam etmişdir.

Sonrakı dövrlərdə - XVII əsrdə Şah Abbasın tikinti işləri üzrə baş vəziri olan Şeyx Bəhaəddinin memarlıq ənənələri Qarabağda davam etdirilib.

Onu da qeyd edim ki, XVII əsrdən XIX əsərə qədər Şeyx Bəhaəddin memarlıq məktəbi, XIX əsrin ortalarından XX əsrin əvvəllərinə qədər isə Kərbalayı Səfi-xanın memarlıq məktəbi formalaşmış və bu Qarabağda Şeyx Bəhaəddin ənənələrinin davamı olaraq özünü göstərmişdir.

Nəticə etibarına, dövlət başçısının çağırışı kontekstində Qarabağnamələrin elmi araşdırılması bu gün üçün strateji və mədəni baxımdan aktualdır.

- Qarabağ bölgəsində iştirak etdiyiniz memarlıq layihələrdən hansı sizin üçün xüsusi önəm daşıyır və Qarabağın mədəni-memarlıq irsinin bərpasında hansı yenilikləri təqdim edir?

- Mən Qarabağın memarlıq abidələrinin layihələndirilməsi və bərpa proseslərində uzun illər iştirak etmişəm. Hətta bir çox böyük layihələrin hazırlanmasına rəhbərlik etmiş, bərpa işlərinin icrasında da bilavasitə çalışmışam.

Abidələrin bərpasında ən əsas qayda onların memarlıq dəyərinə xələl gətirməkdir. Bu, birinci və ən mühüm şərtidir. Qarabağda, xüsusilə Şuşada Güllüstan məscidi, Gövhər Ağa məscidi, Məşədi Şükür Mirsəyyaf oğlunun karvansarası kimi abidələr, həmçinin Ağdam, Füzuli, Bərdə kimi bölgələrdə böyük tarixi əhəmiyyətə malik çoxlu memarlıq nümunələri var. Bəziləri artıq bərpa olunub, digərləri isə öz növbəsini gözləyir. Onlar da mütləq bərpa edilməlidir. Sevindirici haldır ki, dövlət bu istiqamətdə çox genişmiqyaslı işlər aparır.

Bir məsələyə də xüsusi diqqət çəkmək istəyirəm. Dünyanın bir çox ölkələrində artıq müasir yaşayışlar təbii qalır. Məsələn, abidələrin yanında elektron lövhələr quraşdırılır və həmin ekranda abidənin əvvəlki, müxtəlif dövrlərə aid 3D, hətta 7D vizuallaşdırılmış görüntüləri təqdim olunur. Elektron lövhə abidə haqqında ətraflı informasiya almaq üçün daha məqsəduyğundur. Amma abidələrin yanında daş lövhələr də olmalıdır. Həmin lövhələrdə erməni vandalizminin yaratdığı dağıntılar, abidələr üzərində aparılan dəyişikliklər, özününküldürmə cəhdləri, bərpa prosesi və bütün tarixi faktlar qeyd edilməlidir. Bu, həm gələcək nəsillər üçün sənədli məlumatdır, həm də abidənin keçdiyi yolun canlı şahididir.

Elektron variantlar müasir dövrün tələbidir, lakin onlar bəzən uzunömürlü olmur. Daş və ya mərmər üzərində həkk edilmiş məlumat isə əbədiyyət hissi yaradır və əsrlərə yaşayır. Ən ideal, hər iki variantı bir yerdə tətbiq etməkdir, həm müasir elektron məlumatlandırma sistemi, həm də daş üzərində həkk edilmiş tarixi lövhələr. Bu yanaşma Qarabağın memarlıq irsinin həm qorunmasına, həm də gələcək nəsillərə doğru şəkildə ötürülməsinə ciddi töhfə verə bilər.

Bir faktı da qeyd edim ki, erməni vandalizmi nəticəsində Qarabağdakı qəbirlik dağdılması regionun tarixi-mədəni irsinin, o cümlədən dini və anim memarlığının silinməsi və dəyərsizləşdirilməsi ilə nəticələnən cinayətdir. Mədəni irsin bu cür kobud şəkildə pozulmasının miqyasını nəzərə alaraq, təklif edirəm ki, dağıdılmış qəbiristanlıqların yerində, tarixi yaddaşın qorunması məqsədilə ümumi məzar abidələri ucaldılsın. Bu abidələr, məhv edilmiş yüzlərlə şəxsi məzarı əvəz edərək, bir neçə nəslə təmsil edən kollektiv anim yerinə çevrilsin. Hər bir abidədə, bölgənin tarixi və vandalizm faktını əks etdirən aydın və dolğun məlumat lövhələri quraşdırılsın. Bu istiqamətdə artıq bir neçə konseptual layihə də hazırlamışam.

Vətənimin tarixini və memarlıq irsinin daşıyan ən adi bir daş parçası belə mənim üçün dəyərlidir. Çünki o, bizim mədəniyyətimizi, keçmişimizi əks etdirir, mütləq qorunmalı və gələcək nəsillərə ötürülməlidir.

İstər kiçik daş olsun, istər saray, karvansara, məscid və ya qala, fərq etməz, əsas odur ki, o, tariximizi yaşadır. Belə abidələr bizim kimliyimizin bir parçasıdır və onları göz bəbəyimiz kimi qorumaq hər birimizin borcudur.

- Qarabağnamələrdə ermənilərin bu torpaqlara sonradan gəlmələri faktlarının əks olunması bölgə barədə tarixi həqiqətləri anlamaqda hansı rol oynayır?

- Burada günümüzlə səsleşən əsas məsələlərdən biri ermənilərin bu torpaqlara sonradan köçürülməsi-dir. Qarabağnamələrdə bu faktların qeyd olunması tarixi həqiqətlərinin anlaşılmasında mühüm rol oynayır. Əlbəttə, Qarabağnamələr hər cəhətdən müsbət rol oynayır, yeni tarixi dəqiqləşdirir, səhvləri düzəldir, müəyyən məqamları aydınlaşdırır.

Qarabağnamələr isə həm birbaşa, həm də dolayısı ilə ermənilərin Qarabağa köçürülməsi məsələsinə işıqlandırır. Onların müəllifləri bəzən fərqi nəzərə almırdı. Onların müəllifləri bəzən fərqi nəzərə almırdı. Onların müəllifləri bəzən fərqi nəzərə almırdı. Onların müəllifləri bəzən fərqi nəzərə almırdı.

- Qarabağın bərpasında şəhərsalma prinsipləri necə olmalıdır? Sizin, tarixi irsi qorumaq və müasir infrastrukturla inteqrasiya etmək barədə hansı balans təmin edilməlidir?

- Bu, həqiqətən çox vacib mövzudur. Qeyd edim ki, orada işlər düzgün istiqamətdə aparılır. Çünki illərlə dağıdılmış şəhərlərdə bərpa etmək deyil, bəzən sadəcə daş yığınlarını təmizləmək belə çox böyük zəhmət və iqtisadi resurs tələb edir. Bir çox əraziləri əvvəlki forması ilə bərpa etmək mümkün olmadığından, onların yerində müasir tələblərə cavab verən yeni şəhərlər salınır.

Bu gün şəhərsaldada əsas yanaşma "ağıllı şəhər" konsepsiyasıdır. Müasir elmin və texnologiyanın inkişafı buna imkan verir. Artıq evlərdən tutmuş küçələrin infrastrukturuna qədər hər şey elektron idarəetmə sistemləri ilə təchiz olunur.

Eyni zamanda, bəzi şəhərlərimizin xüsusi funksiyası var və onlar əvvəlki kimliyini qoruyaraq daha çox mədəni, tarixi və turizm mərkəzləri kimi formalaşdırılmalıdır. Məsələn, Şuşa, Xankəndi, Xocalı, Ağdamın bir hissəsi kimi ərazilərin "açıq səma altında muzey" olaraq qorunması vacibdir. Buradakı abidələr konservasiya edilməli, bərpa olunmalı, bəzi hallarda rekonstruksiya aparılmalıdır. Şuşanın sanatoriya ənənəsinə bərpa etmək, tarixi məkanları turizm üçün yenidən canlandırmaq da bu yanaşmaya daxildir.

Ağdamdakı örməyi xüsusi qeyd etmək istəyirəm. Orada Bayraq Meydanı, Zəfər Muzeyi və Çörək Muzeyi kimi məkanlar artıq böyük muzey kompleksi kimi formalaşmışdır. Çörək Muzeyi Qafqazda yeganə belə bir muzeydir və əvvəlki dəyirman binasının bərpa olunaraq muzeyə çevrilməsi çox dəyərli təşəbbüsdür. Bu nümunələr digər rayonlarda da həyata keçirilməlidir.

- Qarabağın memarlıq irsinin qorunması və bu irsin gələcək nəsillərə sağlam şəkildə ötürülməsi üçün ilk mərhələdə hansı fundamental işlər başlanılması zəruridir?

- Qarabağ bölgəsinin memarlıq və mədəni irsinin qorunması, bərpası və araşdırılması gələcək nəsillər üçün böyük önəm daşıyır. Bu, həm tarixi irsimizin saxlanması, həm də elmi tədqiqatların aparılması baxımından vacibdir. Mən Qarabağın müxtəlif rayonlarında işğaldan sonrakı vəziyyətlə tanış olarkən görmüşəm ki, bu ərazilərdə yarımçıq tikililər çoxdur. Onları bərpa etmək və ya konservasiya etmək asan deyil. Bu, həm zəhmət, həm də iqtisadi xərclər tələb edir. Buna görə də düzgün planlaşdırma və müasir texnologiyaların tətbiqi vacibdir.

Qarabağın tarixi və mədəni irsinin tədqiqi yönündə ilk mərhələ olaraq, davamlı elmi araşdırmalar olmalıdır. Mən öz disertasiya işlərimdə, magistrant və disertantların vasitəsilə qədim İpək Yolunun Qarabağ, Zəngəzur və Anadolu bölgələrinin memarlıq və mədəniyyətinə təsirini araşdırıram. Bu, yalnız elmi tədqiqatlar üçün deyil, həm də ərazilərin bərpası və qorunması üçün önəmlidir. Qarabağ və Qərbi Azərbaycanın, Zəngibasarın, Naxçıvanın, eləcə də Gürcüstanda yaşayan azərbaycanlıların tarix və mədəniyyət abidələri üzərində tədqiqat aparılır və bu istiqamətdə sanballı elmi əsərlər yazılır.

İllərdir Göycə gölü ətrafı kimi ərazilərdə ermənilər tərəfindən həyata keçirilmiş vandalizm nəticəsində tarixi və mədəni abidələr zədələnib. Bu abidələrin bərpası və elmi tədqiqatları cəlb olunması vacibdir. Məsələn, Göycə gölündə meşələrin kəsilməsi suyun səviyyəsini aşağı salıb, adanı yarımadaya çevirib və ətrafda qayalıqlar yaranıb. Bu kimi ərazilərin ekoloji tarixi, memarlıq və mədəni irsi dərinlən öyrənilməlidir. Nəticədə, Qarabağın, Zəngibasarın, Qərbi Azərbaycanın və digər tarixi Azərbaycan ərazilərinin memarlıq və mədəni irsinin qorunması, bərpası və elmi tədqiqatların aparılması həm milli irsimizin qorunması, həm də gələcək nəsillərə ötürülməsi baxımından həyati əhəmiyyət kəsb edir. Mən öz fəaliyyətimdə bu istiqamətdə tələblərimi, magistrant və disertantlarımla yönləndirir, onların elmi işlərini bu mövzularda üzrə qururam.

Müsahibəni apardı: Ruslan KƏRİMOV

ELM

RSXM-də trening-seminar

Dekabrın 16-da AMEA nəzdində Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzində (RSXM) seysmik stansiyaların rəhbərləri və əməkdaşlarının iştirakı ilə iki günlük trening-seminar öz işinə başlayıb.

Seminarda çıxış edən RSXM-nin baş direktoru AMEA-nın müxbir üzvü Qurban Yetirmişli iclasın keçirilməsində əsas məqsədin cari il ərzində mərkəzin respublikanın ayrı-ayrı bölgələrində yerləşən seysmik stansiyalarında aparılmış işlərin müzakirə olunması, eləcə də stansiyaların əməkdaşlarının cihaz və avadanlıqların iş prinsipi və texniki parametrləri ilə bağlı məlumatlandırma xarakterli olduğunu deyib.

Baş direktor çıxışında 2025-ci ildə Azərbaycanda aparılan kompleks seysmoloji, geofiziki və geokimyəvi tədqiqatlar və alınmış nəticələr, eləcə də qarşıda duran vəzifələr barədə danışıb. RSXM-nin baş direktoru iclasda, həmçinin mərkəz əməkdaşlarını qarşıdan gələn 31 dekabr - Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni İl münasibəti ilə təbrik edərək, onlara ən xoş arzularını çatdırıb.

RSXM-nin baş direktorunun elmi işlər üzrə müavini texnika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Rauf Muradov seysmik stansiyaların əməkdaşları üçün hər il treninqlərin keçirilməsinin ənənəvi hal olduğunu qeyd edərək, RSXM-də istər seysmik dalğaların qəbulu, istərsə də digər tədqiqat-

larda yeni cihaz və texnoloji imkanlardan istifadə edildiyini bildirdi. O, bölgələrdə yerləşən stansiyaların əməkdaşları üçün bu sahədə mütəmadi olaraq maarifləndirmə işləri aparıldığını deyib.

Seminarda RSXM-nin baş direktorunun ümumi işlər üzrə müavini Ramiz İskəndərov çıxış edərək seysmik stansiyalarda görülmüş texniki işlər, aparılmış təmir-tikinti işləri haqqında məlumat verib. Aparılan texniki işlərə dair suallar cavablandırılıb.

Seminarda, həmçinin RSXM-nin Zəlzələlərin tədqiqatı bürosunun rəisi yer elmləri üzrə fəlsəfə doktoru Səidə İsmaylova, Geodinamika şöbəsinin müdiri geologiya-mineralogiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent İlyas Kazımov, Episentral şöbənin müdiri vəzifəsini icra edən Zahid Qədirov, Kompleks geokimyəvi tədqiqatlar şöbəsinin böyük elmi işçisi Aybəniz Kərəmova çıxış edərək aparılan tədqiqat işləri və bölgələrdəki stansiyalardan alınan məlumatların emal prosesi haqqında məlumat veriblər. RSXM-nin seysmik stansiyalarının rəhbərləri və əməkdaşları mövsüm dəyişikliyi ilə bağlı seysmik stansiyalarda görülən hazırlıq işləri haqqında məlumat veriblər.

Daha sonra seysmik stansiyaların əməkdaşları cihaz və avadanlıqların texniki parametrləri və iş prinsipləri ilə bağlı məlumatlandırılıb. Mərkəzin müvafiq şöbələrinin rəhbərləri iclas iştirakçılarının suallarını cavablandırılar.

Trening - seminar dekabrın 17-də başa çatıb.

Humanitar və ictimai elmlər yeni tarixi mərhələ müstəvisində

AMEA Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurası və Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun birgə təşkilatçılığı ilə "Humanitar və ictimai elmlər yeni tarixi mərhələ müstəvisində" mövzusunda II Respublika elmi konfransı keçirilib.

AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun ev sahibliyi etdiyi konfransın plenar iclasını giriş nitqi ilə institutun Elmi katibi tarix ü.f.d., dosent Aynur Hacıqədirlil açaraq, akademiyanın elmi ənənələrin qorunub saxlanması, yeniləşmə proseslərinin daha da genişləndirilməsi, elmin inkişafı istiqamətində gördüyü işlər və əvəzsiz xidmətlərindən bəhs edib. Alim bu cür aktual mövzunu əhatə edən konfransın məhz gənclər tərəfindən keçirilməsini təqdirəlayiq hesab edərək konfransın işinə uğurlar arzulayıb, çıxış üçün sözü institutun Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının sədri Səadət Mustafayevaya verib.

Sertifikatlar təqdim olunub

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) Mərkəzi Elmi Kitabxanasında (MEK) növbəti qrup üçün keçirilən "Vikipediya" təlimləri yekunlaşıb, sertifikatların təqdimat mərasimi keçirilib.

Öncə MEK-in direktoru texnika elmləri doktoru Hüseyn Hüseynov "Vikipediya"nın dəyərli bir mənbə olduğunu xatırladı və təlimdə iştirak edənləri təbrik edib. O, bu informasiya resursunda Azərbaycan haqqında materialların zənginləşdirilməsinin vacib bir məsələ olduğunu bildirdi və iştirakçılara bu işdə uğurlar arzulayıb.

Təlimlərə cəlb olunan AMEA-nın Folklor İnstitutunun əməkdaşları bir ay müddətində virtual ensiklopediyada məqalələrin yaradılması, redaktə olunması, digər dillərdən Azərbaycan dilinə

Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının sədri, Elektron xidmətlər şöbəsinin müdiri Səadət Mustafayeva çıxışında respublika əhəmiyyətli tədbirlərin təşkilinin yeni yanaşma və metodologiyaların mənimsənilməsi baxımından xüsusi mahiyyət kəsb etdiyini diqqətə çatdırıb, konfransın təşkil olunmasında göstərdiyi dəstəyə görə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası və Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun rəhbərliyinə öz minnətdarlığını bildirdi.

Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının sədr müavini, İctimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin müdiri Fəridə Həsənova çıxışında gənclərimizin cəmiyyətdə fəallığını və idarəetmədə rolunu qeyd edərək onların müasir elmimizin inkişafında göstərdiyi əvəzsiz xidmətlərindən söz açıb, ölkəmizdə sağlam düşüncəli, mənəvi cəhətdən saf və dövlətçilik ideyalarına sadıq bir nəslin formalaşdığını diqqətə çatdırıb.

Konfrans bölmə iclasları ilə öz işinə davam edib.

məqalələrin tərcümə edilməsi və yerləşdirilməsi istiqamətində mühüm biliklər qazanıblar. Layihə müddətində 20-dən artıq məqalə yaradılıb və redaktə olunub. Təlimlər MEK-in Elektron resurslar şöbəsinin baş mütəxəssisi Xeyalə Məmmədli tərəfindən aparılıb.

Sonda təlimləri başa vuran iştirakçılara Mərkəzi Elmi Kitabxananın sertifikatları təqdim olunub.

BEYNƏLXALQ ELMİ ƏMƏKDAŞLIQ

Azərbaycanlı alim Almaniyada keçirilən simpoziumda

AMEA-nın Dilçilik İnstitutunun Azərbaycan dilinin tarixi şöbəsinin böyük elmi işçisi, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Aynur Mahmud Köln Yunus Emre İnstitutu və Türk-Alman Universitetinin birgə təşkilatçılığı ilə Almaniyanın Köln şəhərində keçirilən Beynəlxalq Türk Dilinin Tədrisi və Türk Mədəniyyətinin Mədəniyyətlərarası Ünsiyyətdə Yeri simpoziumunda iştirak edib.

YUNUS EMRE ENSTİTUSU

Simpoziumda filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Aynur Mahmud "Türk yumor dünyagörüşündə presedent mətnlərin dil və mədəniyyət anlayışları (Molla Nəsrəddin İlatifələri)" mövzusunda məruzə edib.

Dünyanın müxtəlif ölkələrindən olan ekspertlərin, alimlərin iştirak etdiyi simpoziumda türk dilinin xarici dil kimi tədrisi və mədəni diplomatiya sahələrində mövcud akademik tədqiqatlar müzakirə edilib. Simpoziumun proqramına dilin tədrisi, ikidillilik, mədəni irs, sünü intellekt təbiiqləri və mədəniyyətlərarası ünsiyyət kimi mövzularda çoxsaylı təqdimatlar daxil idi.

Həmçinin simpozium çərçivəsində gastronomiya, musiqi və biblioterapiyaya dair müxtəlif mövzulara əhatə edən seminarlar da keçirilib. Fənlərarası akademik mübadilə mühitində keçən simpozium türk dilinin beynəlxalq səviyyədə tədrisi və türk mədəniyyətinin qlobal miqyasda təbliği məqsədinə uyğun olaraq əməkdaşlıq üçün mühüm platforma yaradıb.

Dünya Türk Dili Ailəsi Günü münasibətilə

AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda 15 Dekabr - Dünya Türk Dili Ailəsi Günü münasibətilə "Dilin gücü, mədəniyyətin yaddaşı: Türk dünyasında ortaq dəyərlər" mövzusunda I beynəlxalq elmi simpozium keçirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan Ədəbiyyat İnstitutunun direktor müavini, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Mehman Həsənlil AMEA-nın prezidenti, Ədəbiyyat İnstitutunun direktoru akademik İsa Həbibbəylinin adından qonaqları salamlayıb.

Elmi simpoziumun Dünya Türk Dili Ailəsi Günündə keçirilməsinin təsadüfi olmadığını deyən Mehman Həsənlil bildirdi ki, UNESCO-nun Səmərqənddə keçirilmiş Baş Konfransında bu əlamətdar günün qeyd olunması ilə bağlı qəbul etdiyi qərar türk xalqlarının ortaq mənəvi köklərinin və dəyərlərinin beynəlxalq səviyyədə tanınmasının bariz göstəricisidir. UNESCO-nun bu qərarı həm də türkdillil ölkələrin elmi və mədəni təşkilatları, xüsusilə TÜRKSOY və digər qurumları arasında əməkdaşlığın daha da dərinləşməsinə geniş imkanlar açır.

O, Türk dövlətləri arasında əməkdaşlıq və inteqrasiyanın hazırda ən yüksək səviyyədə davam etdiyini söyləyərək, türk dilləri ailəsinin yalnız dilçilik kateqoriyası deyil, ortaq mədəni yaddaşın, tarixi irsin və mənəvi birliyin daşıyıcısı olduğunu qeyd edib.

Direktor müavini, həmçinin AMEA-nın Türkiyə və Özbəkistanın elm və təhsil qurumları ilə elmi əlaqələrinə diqqət çəkib. O, Azərbaycanın zəngin ənənəyə malik türkölogiya elminin və Türk dünyası ilə əlaqələrin inkişafında yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu bildirdi.

Sonra Türkiyənin Qafqaz Universitetinin Ebu'l Hasan Harakani Tədqiqat və Tətbiq Mərkəzinin müdiri dosent Muhammed Alparslan Kartal çıxış edərək tədbirin Dünya Türk Dili Ailəsi Gününa həsr olunan ilk beynəlxalq simpozium kimi tarixi əhəmiyyət daşıdığını söyləyib. O, simpoziumun növbəti illərdə Türkiyədə, Özbəkistanda və digər Türk dövlətlərində keçirilməsini məqsəduyğun hesab edib.

Muhammed Alparslan Kartal beynəlxalq simpoziumun türkdillil dövlətlər arasında elmi əməkdaşlığın genişlənməsinə töhfə verəcəyini bildirdi.

Tədbirdə Uludağ Ətraf Mühit Agentliyinin rəis müavini professor Mehmet Yüce, Özbəkistanın Beynəlxalq Buxara Universitetinin rektoru professor Şərif Baratov və başqaları çıxış edərək simpoziumun işinə uğurlar arzulayıblar.

Çıxışlarda 2026-cı ildə türk xalqlarının dil, mədəniyyət və elmi əməkdaşlıq tarixində mühüm mərhələ olan Birinci Türkölogiya Qurultayın 100 illiyinin də Bakıda qeyd olunacağı bildirilib.

Daha sonra simpozium öz işini panel iclasları ilə davam etdirib.

"Türk coğrafiyası ədəbiyyat və mədəniyyətdə: Ortaq dəyərlər", "Türk dil tarixi, söz varlığı və ortaq dil məsələləri", "Türk dünyasında söz mədəniyyəti: Folklor və ortaq dəyərlər", "Klassik və modern türk ədəbiyyatı: Mətnlər, şeir və kimlik", "Tarix, milli dəyərlər və siyasət", "Din, dəyərlər, təhsil və tarixi irs", "Türk ədəbiyyatında qədim dəyərlər" adlı iclaslarda müxtəlif mövzularda məruzələr dinlənilib, müzakirələr aparılıb.

Müasir türkölogiya araşdırmalar müzakirə edilib

AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun alimləri: Azərbaycan dialektologiyası şöbəsinin əməkdaşları fil.ü.f.d., dos. Kifayət İmamquliyeva, fil.ü.f.d., dos. Kübra Quliyeva və fil.ü.f.d., dos. Güntəkin Binnətova Ankara Universitetinin Dil və Tarix-Coğrafiya fakültəsi Çağdaş türk ləhcələri və ədəbiyyatı bölümünün təşkil etdiyi "Uluslararası Çağdaş Türklük Araşdırmaları" simpoziumunda (ÇTAS-2025) iştirak ediblər.

Simpoziumda fil.ü.f.d., dos. Kifayət İmamquliyeva "Naxçıvan dialektində homogen özəlliklər", fil.ü.f.d., dos. Kübra Quliyeva "Sünü intellekt: dilçilik, dialektologiya", fil.ü.f.d., dos. Güntəkin Binnətova isə "Azərbaycan ağızlarında ümumtürk leksik qatına tarixi və müasir baxımdan yanaşma" mövzusunda çıxış ediblər.

İnstitutun alimləri simpoziumun açılış mərasimində "Azərbaycan dilinin Naxçıvan dialektoloji atlası", "Azərbaycan dilinin Qarabağ və Şərqi Zəngəzur dialektoloji atlası", həmçinin Azərbaycan dialektologiyası şöbəsinin son nailiyyət-

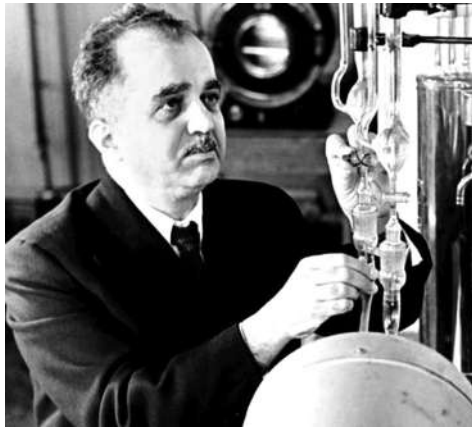

ləri olan bir sıra kitabları universitetə təqdim ediblər.

Müxtəlif türkdillil xalqların nümayəndələrinin də qatıldığı bu simpoziumda Azərbaycan dialektoloqlarının uğurları xüsusi olaraq dəyərləndirilmişdir. Simpoziumda tanınmış türkölog, professor Ahmet Bican Ərcilasun öz çıxışında istər sovet dönəmində, istərsə də müasir dövrdə Azərbaycanda dialektoloji araşdırmaların yüksək sürətlə inkişaf etdiyini xüsusi vurğulayıb, Azərbaycanda dialektoloji araşdırmaların Türkiyədən bir addım öndə olduğunu diqqətə çatdırmışdır.

Görkəmli alim, unudulmaz şəxsiyyət

Keçən əsrin otuzuncu illərinin axırlarında - qırxıncı illərin əvvəllərində texnikanın inkişafı ilə əlaqədar yüksək keyfiyyətli sürtkü yağlarının yaradılması kəskin problem kimi gündəmə gəlmişdi. Neftin emalından alınan və o dövrün texnoloji üsulları ilə təmizlənən sürtkü yağları yaradılmış güclü mühərriklərin tələblərinə cavab verə bilmirdi. Bir sözlə, sürtkü yağlarının təbii xassələrinin səviyyəsi tələb olunan həddə deyildi. Akademik Yusif Məmmədliyev öz elmi uzaqgörənliyi ilə problemi həll etmək üçün sürtkü yağlarının istismar xassələrini xüsusi kimyəvi maddələrlə - aşqarlarla yaxşılaşdırmağı təklif etdi. Bu ideyanı həyata keçirmək üçün akademik Yusif Məmmədliyevin təklifi ilə 1945-ci ildə Kuybişev adına Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Neft Emalı İnstitutunda (indiki akademik Yusif Məmmədliyev adına Neft-Kimya Prosesləri İnstitutu) "Yağlar və aşqarlar" şöbəsi yaradıldı və şöbə müdiri Yusif Məmmədliyevin o vaxt gənc alim olan tələbəsi akademik Əli Quliyev təyin edildi.

Azərbaycan (Bakı, Sumqayıt), Rusiya (Ufa, Perm, Yaroslavl, Novo-Kuybişevsk) Ukrayna (Şostkin, Xarkov) və Belorusiyada (Novopolotsk) təşkil edilmişdi. Ümumiyyətlə, SSRİ dövründə istehsal olunan aşqarların və sürtkü yağlarının 20%-i AKI-nin alimləri tərəfindən işlənmişdir. AKI SSRİ Dövlət Standartlar Komitəsi nəzdində fəaliyyət göstərən "Yanacaqaların, yağların, sürtkülərin və xüsusi mayələrin sınağı" komissiyasının sertifikatlaşdırma mərkəzi kimi də fəaliyyət göstərirdi.

AKI-də aparılan fundamental və tətbiqi tədqiqat işləri xalq təsərrüfatının bir sıra sahələri ilə, ilk növbədə neftçixarma, neft-kimya, neft emalı sənayesi, maşınqayırma və metal emalı ilə əlaqədardır.

Aparılan fundamental tədqiqatlar nəticəsində sürtkü yağlarının yuyucu-dispersləyici, özlülük-temperatur, oksidləşməyə, yeyilmə və siyrlməyə qarşı xassələrini yaxşılaşdırıcı çoxfunksiyalı yüksək keyfiyyətli aşqarların məqsədyönlü sintezinin elmi əsaslarının işlənilməsi, istehsal texnologiyasının yaradılması və istehsalata tətbiqi sahəsində mühüm nailiyyətlər əldə edilmişdir.

Siyrlməyə qarşı yüksək keyfiyyətli İXP-14A aşqarı işlənmiş, sənaye miqyasında istehsalı təşkil edilmiş və onun əsasında minik avtomobilləri üçün TAD-17İXP transmissiya yağı və neft-mədən avadanlıqları yellənək dəzgahları reduktorlarının normal işini təmin etmək üçün VRM-1201 reduktor yağı yaradılmış və istifadə edilməmişdir.

1970-ci ildə akademik Əli Quliyev başda olmaqla İnstitutun bir qrup əməkdaşı "Bakı neftlərindən alınan motor yağlarına təsirli aşqarların alınma texnologiyasının işlənilməsi və sənayedə tətbiqinə görə" Azərbaycan SSR Dövlət mükafatına layiq görülmüşlər.

Ölkəmizin müxtəlif maşınqayırma zavodlarında metal məmulatların almat aletlərlə kəsilməsi, habelə cilalanmasında tətbiq tapan NSK-5u və "Azerol" seriyasından beş yağlayıcı-soyuducu maye və onları bioloji zədələnmədən qoruyan Azin-1 və Azin-2 antimikrob aşqarları işlənilmiş və sənaye istehsalı təşkil edilmişdir.

AKI akademik institut olduğundan, burada aşqarlar kimyasının nəzəri problemləri də dərinlən öyrənilir və tədqiq edilirdi. Fundamental tədqiqat sahəsində aparılan işlər nəticəsində

müxtəlif funksiyalı aşqarların təsir mexanizmi öyrənilmiş, aşqarların tərkibi, quruluşu və funksional xassələri arasındakı asılılıq müəyyənləşdirilmişdir. Bu tədqiqatlar nəticəsində yüksək təsire malik aşqarların optimal quruluşu proqnozlaşdırılmış və sintezi həyata keçirilmişdir.

Onu da qeyd edim ki, keçmiş SSRİ-də ilk olaraq çoxfunksiyalı aşqarların yaradılması işinə, məhz post-sovet məkanında 3 elmi mərkəzdən bu günə qalan yeganə AKI-də başlanılmış və bu qəbildən olan yüksək keyfiyyətli aşqarlar yaradılmış və bu aşqarlardan istifadə etməklə Bakı və SSRİ-nin Şərqi regionunun baza yağları əsasında bir sıra yüksək keyfiyyətli müxtəlif təyinatlı sürtkü yağları işlənmişdir.

Ölkəmizin suverenliyinin ilk illərində respublikada aşqarlar və sürtkü materialları sahəsində vəziyyətin çox çətinləşdiyi bir şəraitdə respublikanın müxtəlif növ sürtkü yağlarına olan tələbatını ödəmək məqsədilə qısa bir müddətdə Bakı baza yağları, AKI-də yaradılmış və istehsalı məqsəd olan və həmçinin xaricdən gətirilən aşqarlar əsasında müxtəlif təyinatlı (o cümlədən xüsusi təyinatlı) motor yağları, müxtəlif növ nəqliyyat vasitələri üçün transmissiya yağları, konservasiya yağı yaradılmış və istehsalı sənaye və təcrübə-sənaye miqyasında təşkil edilmişdir.

Təkcə bir faktı qeyd etmək yerinə düşər ki, ölkə üzrə tətbiq olunan və olunmağa tövsiyə edilən elmi tədqiqatın nəticələri ilə bağlı ən çox patent alan elmi tədqiqat müəssisəsi AKI-dir. Təsəvvür edin, 2015-2024-cü illərdə institutda aparılan elmi tədqiqatların nəticələri üzrə 137 patent alınmışdır.

Aşqarlar Kimyası İnstitutu və onun alimlərinin son illər ən uğurlu tətbiqi işlərindən biri yüksək parafinli neftlərin donma temperaturu və dinamik özlülüyünü aşağı salmaqla onların boru kəmərləri ilə uzaq məsafələrə nəql edilməsini təmin edən aşqar - "Depressator AKI" yaradılmışdır ki, onun istehsalı "Aşqar" Elmi İstehsalat Birliyində təşkil edilmiş, bu günə qədər Bakı-Ceyhan neft kəmərinə müvəffəqiyyətlə istifadə edilir.

Aşqarlar Kimyası İnstitutunun alimləri təkcə global ekoloji problemlərinin həlli istiqamətində 6 mühüm innovativ tədqiqatlar yerinə yetirmişdir. Söhbət dizel mühərriklərinin işləməsi zamanı çıxan qazlarda tüstünün və kaserogen maddələrin miqdarını kəskin azaltmaq məqsədilə dizel yanacaqqları üçün yeni aşqarların yaradılması, ekoloji gərginlik yaradan işlənmiş sürtkü yağlarının regenerasiya texnologiyasının təkmilləşdirilməsi və regenerasiya olunmuş yağ əsasında müxtəlif təyinatlı sürtkü kompozisiyalarının yaradılması, neftlə çirklənmiş torpaqların bərpa və münbitləşdirilməsi üçün bitkilər və destruktur mikroorqanizmlərin birgə azaltılması təmin edən səmərəli texnologiyaların işlənib hazırlanması, Balaxanı ərazisində min tonlarla yığılmış və ekoloji gərginlik yaradan "turs qudrun"un emal prosesinin yaradılması və emal məhsulunun istifadəsi, "Yaşıl" adlanan sürtkü materiallarının yaradılması, daha dəqiq, bitki yağları (günəbaxa, qarğıdalı və s.) əsasında bioloji parçalana bilən eko-sürtkülərin alınması və "Yaşıl kimya" istiqamətində yerli bit-

kilərdən fizioloji fəal və digər funksional xassəli maddələrin ekstraksiyası və tədqiqindən gedir.

Aşqarlar Kimyası İnstitutu müxtəlif markalı motor yağının yeni analogunu yaradıb, istehsalını təcrübə miqyasında təşkil edib və yüz tonlarla məhsul Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinə, Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin Dənizdə Neft və Qazçıxarma İstehsalat Birliyinə və digər qurumlara verilib.

Məlum olduğu kimi Azərbaycanda xüsusi təyinatlı sürtkü yağlarının stend sınaqlarını gerçəkləşdirmək üçün zəruri mühərriklər olmadığından, AKI tərəfindən bu proses xarici ölkədə müvafiq strateji müəssisədə reallaşdırılıb və son nəsil xüsusi təyinatlı dizel mühərriklərində istifadəsi təklif edilib. Yaradılan xüsusi təyinatlı motor yağları Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinin müvafiq nazirliklərinin sınaq-təcrübə mərkəzlərində də real texnikada müsbət nəticələrlə sınaqdan keçirilib və xüsusi təyinatlı texnikanın mühərriklərində istifadəsi məqsəduyğun sayılıb. Həmin yağ Birinci Qarabağ və Vətən Müharibəsində də istifadə olunub. Həmin motor yağına Pakistan, Banqladeş, Malayziya ölkələri də böyük maraq göstərirlər.

Məlumat üçün bildirik ki, bu yağların yaradılmasından bəhs edən "Xüsusi təyinatlı sürtkü yağlarının yaradılması və istehsalının təşkili" kompleks elmi-texniki işinə görə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 27 may 2024-cü il sərəncamı ilə AKI-nin bir qrup alimləri Azərbaycan Respublikasının Dövlət Mükafatı ilə təltif olunub.

AKI tərəfindən yaradılmış və istehsalı təşkil edilmiş sürtkü materiallarının istehsal texnologiyaları, istehsal və istehlakını təmin edən normativ-texniki sənədlər İnstitut tərəfindən işlənilmişdir. İnstitut bu məhsulların istehsalının təşkili və sınaqlarının aparılmasında istehsal müəssisələrinə elmi-texniki dəstək verir.

Nüfuzlu jurnallarda məqalə çapına və onlara olan istinad sayına görə elmi-tədqiqat institutlarının reyting siyahısında respublikamızın mövcud elmi tədqiqat institutları arasında Aşqarlar Kimyası İnstitutu ilk onluqda yer alıb.

Məlum olduğu kimi, Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin tabeliyindəki elmi müəssisələrin fəaliyyətinin optimallaşdırılması və səmərəliliyinin artırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 04 aprel 2025 tarixli məlum Sərəncamı ilə akademik Murtuza Nağıyev adına Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya İnstitutu və akademik Əli Quliyev adına Aşqarlar Kimyası İnstitutunun əsasında Kimya İnstitutu yaradılıb. Buna baxmayaraq əminliklə qeyd etmək olar ki, yeni yaranan institutun tərkibində belə aşqarlar kimyası üzvi kimyanın ən vacib fundamental və tətbiqi elmi istiqaməti kimi qorunub saxlanılacaq və daha da irəliləyəcək doğru inkişaf etdiriləcək. Belə olan halda aşqarlar məktəbinin Azərbaycanda yaradıcılarından olan akademik Yusif Məmmədliyevin və tələbəsi kimi akademik Əli Quliyevin ruhu da şad olar.

Vaqif FƏRZƏLİYEV
ETN Aşqarlar Kimyası İnstitutunun
baş direktoru, akademik

Çinli tələbələrə mühazirələr keçirilib

Çinin Pekin Xarici Dillər Universitetinin Asiya fakültəsinin "Azərbaycan dili" ixtisası üzrə təhsil alan tələbələrə AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda olublar.

İnstitutun elmi işlər üzrə direktor müavini, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Mehman Həsənlı tələbələrə mühazirə deyib. Mühazirədə Azərbaycan-Çin ədəbi əlaqələri, Orta Asiyada Türk xalqlarının ədəbiyyatı haqqında ətraflı məlumatlar verilib, tələbələrə sualları cavablandırılıb.

Daha sonra tələbələr Ədəbiyyat İnstitutunda fəaliyyət göstərən Çin Tədqiqatları Mərkəzi ilə tanış olublar. Mərkəzdə tələbələr eyni zamanda Çin

dilinin tədris prosesinə əyani şahidlik ediblər. Mərkəzin əməkdaşı, fil.ü.f.d. Nərgiz Kərimova "Azərbaycan və Çin ədəbiyyatında orta arxetiplərin semantika və funksiyası" mövzusunda Pekin Xarici Dillər Universitetinin

Azərbaycanşünaslıq fakültəsinin tələbələrə mühazirə keçib. Nərgiz Kərimova çıxışında arxetiplər nəzəriyyəsi, Çin mənşəli arxetip və obrazlar, onların Azərbaycan ədəbiyyatı ilə qarşılıqlı əlaqəsindən bəhs edib.

Orta əsr abidələrinə dair elmi seminar

AMEA-nın Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurası və Azərbaycan Turizm və Məncment Universitetinin Sosial Menejment Fakültəsi, Humanitar və Sosial Elmlər kafedrasının birgə təşkilatçılığı ilə tələbələr, bakalavr və magistrilər üçün davamlı seminarlar keçirilib.

Seminarlarda AMEA Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun elmi işçisi Beydullazadə Vüsalə Azərbaycanın orta əsr abidələrində aparılmış son tədqiqatlar barədə məruzə ilə çıxış edib.

Seminar çərçivəsində iştirakçılara 2024-2025-ci illərdə Xaraba Gilan və Şəmkir şəhərlərində həyata keçirilmiş arxeoloji qazıntı və tədqiqatların nəticələri haqqında ətraflı məlumat verilib. Seminar iştirakçılarında qazıntılardan əldə olunan materiallar, tapıntıların tədqiqat metodları və Azərbaycan arxeologiyası üçün əhəmiyyəti geniş şəkildə izah olunub.

Tədbirin əsas məqsədi tələbələr, bakalavr və magistrilərin praktiki biliklərini artırmaq, arxeologiya sahəsində son yeniliklərlə tanış etmək və onların elmi fəaliyyətə marağını stimullaşdırmaq olub.

Seminarla Azərbaycan Turizm və Məncment Universitetinin rektoru t.e.n. İlham Mədətov da iştirak edib.

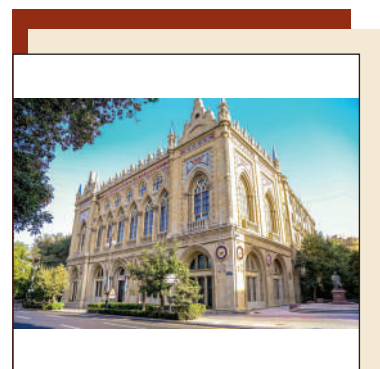
Redaksiya heyəti:

İsa Həbibbəyli, Dilqəm Tağıyev, İbrahim Quliyev, Nərgiz Paşayeva, Rasim Əliquliyev, Tofiq Nağıyev, İradə Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva, Arif Həşimov, Cəmil Əliyev, İsmayıl Hacıyev, Fuad Əliyev

Baş redaktor: Ağahüseyn Şükürov

Ünvan: AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi 30.
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Reyaset Heyəti
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Tiraj: 2000

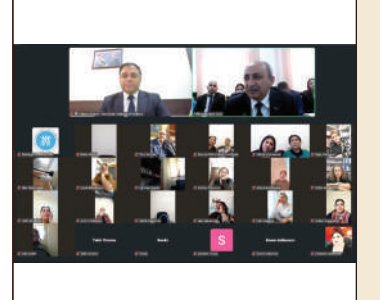

В соответствии с современными вызовами

стр. 10 ⇨

Миссия политического лидерства

Научное сообщество Азербайджана обсудило деятельность НАНА от Гейдара Алиева до Ильхама Алиева

Вклад в культурное наследие

стр. 11 ⇨

В канун Дня памяти выдающегося государственного и политического деятеля Гейдара Алиева в Президиуме НАНА состоялась научная конференция "Азербайджанская национальная академия наук: от Гейдара Алиева до Ильхама Алиева". Мероприятие собрало депутатов Милли Меджлиса, советников НАНА и членов президиума, директоров и сотрудников научных учреждений и организаций.

Выступивший с основным докладом руководитель главного научного ведомства страны академик Иса Габиббейли отметил, что общенациональный лидер азербайджанского народа - гениальный творец нового исторического этапа Азербайджанской Республики, начавшегося после 1969 года, выдающийся государственный деятель, подготовивший народ к будущей независимости, спаситель нашего суверенитета в переходный период и, наконец, феноменальная личность, заложившая прочные основы нашей независимости. "Все этапы жизни великого вождя напрямую связаны с прогрессом азербайджанского народа и государства. В годы, предшествующие его правлению, - заявил академик Габиббейли, - Азербайджан был одной из отсталых союзных республик, но в результате масштабных экономических реформ, проведенных им в короткие сроки, республика быстро вошла в число самых передовых. Кроме того, несмотря на все запреты советского руководства в этот период, наш лидер развил Азербайджан в экономической, политической и социально-культурной сферах, а наша республика за свои успехи была удостоена самых высоких наград СССР".

Внедряя идеологию азербайджанства

Одной из величайших исторических заслуг Гейдара Алиева в тот период была подготовка народа к будущей независимости, внедрение в умы людей идеологии азербайджанства, когда в бывшем СССР доминировала идеология пролетарского интернационализма.

Тот исторический этап, продолжил далее глава НАНА, сопровождался значительными событиями и для отечественной науки, в частности - для НАНА: в 1975 году Академия наук была награждена Орденом Дружбы народов, одной из высших советских наград, и лично вручена Гейдаром Алиевым руководству АН на торжественном мероприятии, состоявшемся во Дворце Республики.

В целом тот период запомнился как этап созидания и возрождения в истории Академии наук - по инициативе общенационального лидера были созданы частные научные учреждения, что не было характерно для советского общества того времени - например, Специальное строительное бюро, эффективно функционировавшее только в двух академиях наук Союза - Украинской и Азербайджанской.

Также было принято решение об ускорении развития молекулярной биологии и молекулярной генетики для изучения наследственных факторов, в Баку стали проводиться масштабные научные форумы (Всемирный конгресс Международной астронавтической федерации), были открыты филиалы научных учреждений в Баку, Нахчыване, Гяндже. Известные азербайджанские ученые становились авторами престижных научно-исследовательских школ в области нефтехимии, физики полупроводников, математики, лингвистики, литературы и т. д.

Наука должна развиваться

Коснувшись первых лет независимости Азербайджана, академик Габиббейли отметил, что в деятельности Академии наук, как и во многих других областях, наблюдалась стагнация, полным ходом шла утечка мозгов, все академические журналы прекратили свою деятельность. Но когда к власти во второй раз вернулся Гейдар Алиев, одну из первых встреч с интеллигенцией он провел в Академии наук 21 сентября 1993 года. На ней он озвучил свою твердую позицию: "Независимо от экономики, наука должна развиваться. Академия наук - это историческое достижение народа. Можете быть уверены, что и академия, и институты будут функционировать".

А во время другой встречи ведущих ученых с главой республики, состоявшейся 31 января 1997 года, обсуждались состояние и задачи науки страны в новых исторических условиях, были приняты важнейшие решения относительно будущей деятельности Академии наук: спустя четыре года указом Президента страны ей был присвоен статус "национальной".

Поистине историческое событие

Политика поддержки отечественной науки на государственном уровне продолжает его

достойный преемник Президент Ильхам Алиев, так же, как и его отец, ставший национальным лидером. Благодаря его вниманию и заботе, была реконструирована Шамахинская астрофизическая обсерватория, построено новое здание Центральной научной библиотеки и Научного центра "Азербайджанская национальная энциклопедия", а его концептуальная речь на юбилейном заседании НАНА в честь ее 80-летия стала поистине историческим событием в жизни Академии наук в современную эпоху. "В своей программной речи, - сказал академик Габиббейли, - глава нашего государства поставил перед азербайджанскими учеными чрезвычайно важные задачи в области языка и истории, искусственного интеллекта, цифрового развития и кибербезопасности, ставшие сегодня стратегическими векторами для нашей страны. Мы провели важные дискуссии с лингвистами и историками по вопросам реализации поставленных задач, с участием широкой общественности состоялись плодотворные дискуссии, организованные НАНА и Милли Меджлисом. Одним словом, научная общественность страны готова беспрекословно выполнять задачи, озвученные нашим Президентом Ильхамом Алиевым, успешно реализующим научную политику общенационального лидера. Мы еще теснее сплотимся вокруг главы государства, чтобы вносить свой вклад в развитие Азербайджана".

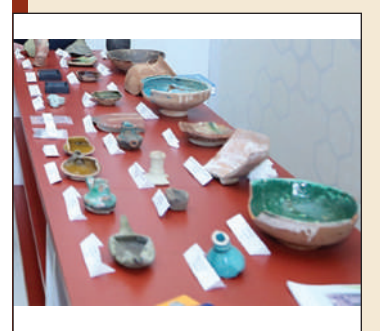
Стратегические основы науки

С большим интересом на заседании Президиума НАНА были заслушаны доклады депутата парламента доктора филологических наук Эльнары Акимовой ("Роль Гейдара Алиева в возрождении национальной научно-культурной мысли"), заведующего отделом науки и образования президиума доктора филологических наук Сархана Хавери ("Миссия политического лидерства: идеал азербайджанства от Гейдара Алиева до Ильхама Алиева"), заведующего отделом алиеведения Института истории и этнологии им.Бакиханова доктора исторических наук Адалята Гасымова ("Гейдар Алиев и создание стратегических основ азербайджанской науки"), замдиректора Института философии и социологии доктора исторических наук Эйнуллы Мадатли ("Эпоха Гейдара Алиева: развитие науки и образования в Нахчыванской Автономной Республике").

Разум и духовность

стр. 11 ⇨

Institute of Archaeology and Anthropology Reports on Its Scientific Activities in 2025

р. 12 ⇨

В соответствии с современными вызовами

Отчеты научных учреждений должны охватывать новые вызовы, которые стоят перед отечественной наукой

В очередном заседании Президиума Национальной академии наук Азербайджана приняли участие президент НАНА академик Иса Габиббейли, члены Президиума, заведующие отделами аппарата Президиума НАНА, директора научных учреждений и организаций и т.д. Открыв заседание вступительным словом, академик Иса Габиббейли ознакомил всех с повесткой дня.

Первым на обсуждение был вынесен вопрос об утверждении тем диссертаций и научных руководителей лиц, поступивших в докторантуру НАНА по подготовке докторов философии в 2025 году. После дискуссии было принято постановление президиума об утверждении тем диссертаций и научных руководителей докторантов.

Далее на заседании были обнародованы итоги конкурса статей молодых исследователей на тему "Возможности применения искусственного интеллекта и цифровых технологий в сфере гуманитарных и общественных наук", который проводился в рамках юбилейных мероприятий НАНА. Академик Иса Габиббейли сообщил, что основной целью конкурса является выявление творческого потенциала молодых ученых, агитация применения искусственного интеллекта и цифровых технологий в гуманитарных и общественных науках, а также обеспечение развития научной деятельности в соответствии с современными вызовами.

Победители - молодые ученые

Затем заведующий отделом науки и образования аппарата Президиума НАНА доктор филологических наук Сархан Хавери ознакомил всех с итогами конкурса. Он отметил, что, согласно постановлению Президиума НАНА, была создана соответствующая комиссия, объявление о проведении конкурса

было размещено на официальном сайте Академии наук. Комиссия оценила поступившие статьи по установленным критериям, после чего были выявлены победители.

По итогам конкурса, первое место заняла сотрудница Института архитектуры и искусства НАНА Ляман Рустамли. Обладателями второго места стали сотрудник Института литературы имени Низами Гянджеви НАНА Орхан Исаев и сотрудник Института востоковедения имени академика Зии Бунятова НАНА Роя Мирзабекова, на третьем месте - докторант Института философии и социологии НАНА Джахандар Джабаров, сотрудник Гянджинского отделения НАНА Илаха Асадзаде и сотрудник Нахчыванского отделения НАНА Рузгар Джамал; 13 человек получили поощрительные призы.

По постановлению президиума победители конкурса были награждены денежными премиями и дипломами.

Далее на мероприятии было принято постановление о создании на базе отдела со-

циологии Института философии и социологии НАНА за счет внутренних ресурсов и имеющихся штатных единиц отдела цифровой социологии и социологических исследований.

Помимо этого, было принято постановление о 75-летнем юбилее члена-корреспондента НАНА Эльшада Гурбанова, а также был рассмотрен ряд текущих вопросов.

Своими мыслями и предложениями по указанному вопросу поделились академик Расим Алигулиев, профессор Ильхам Мамедзаде, доктор филологических наук Хикмет Гулиев, доктор философии по филологии Сабухи Гахраманов и другие.

Используя современные технологии

Еще одно мероприятие, состоявшееся в Президиуме НАНА - совещание при президенте НАНА, которое прошло под его председательством.

На совещании обсуждался вопрос, связанный с представлением отчетов по итогам научной и научно-организационной деятельности научных учреждений и организаций НАНА в 2025 году.

Академик Габиббейли сообщил, что отчеты ряда учреждений уже представлены общественности, и подчеркнул, что отчетные заседания прошли при его личном участии, а также при участии ответственных сотрудников аппарата Президиума НАНА и представителей научных отделений.

Руководитель НАНА также отметил, что вначале отчеты обсуждались в отделах и лабораториях, в настоящее время они вынесены на рассмотрение ученых советов институтов, на очередном этапе будут обсуждаться на отчетных заседаниях научных отделений, а далее - на заседаниях Президиума НАНА. Отчеты научных учреждений, продолжил руководитель НАНА, должны охватывать новые вызовы, которые стоят перед отечественной наукой. Кроме того, они должны быть подготовлены с использованием современных технологий, сопровождаться сравнительными таблицами и аналитическими выводами, научные результаты должны быть доведены до внимания общественности в подробной и всеобъемлющей форме путем организации выставок.

Своими мыслями по рассматриваемому вопросу поделились вице-президенты НАНА академики Дильгам Тагиев, Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, академик-секретарь НАНА Ариф Гашимов, а также заведующие отделами аппарата Президиума - доктор филологических наук Сархан Хавери, доктор философии по филологии Эсмер Алиева и другие.

Подводя итоги, академик Иса Габиббейли дал соответствующие поручения и рекомендации в связи с проведением отчетных заседаний на очередном этапе - в научных отделениях НАНА.

Вклад в культурное наследие

Ученые обсудили результаты исследований региональной и поликультурной фольклорной среды

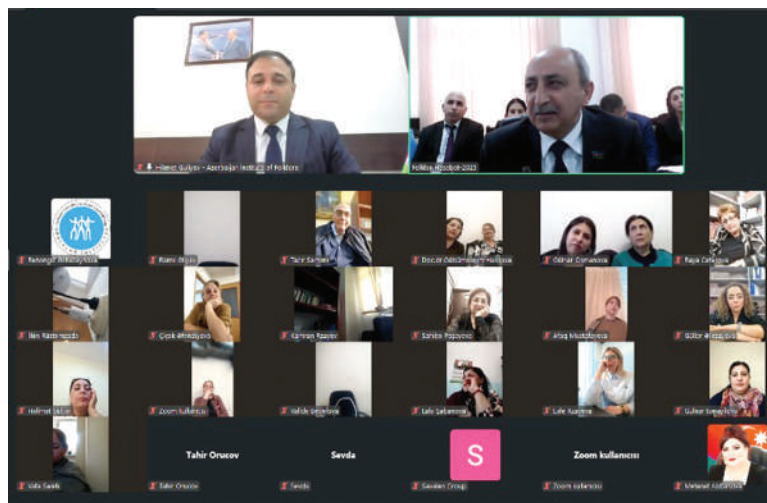
На расширенном заседании Научного совета Института фольклора (ИФ) НАНА были подведены итоги деятельности по исследованию региональной и многокультурной фольклорной среды за 2025 год.

Мероприятие проходило в гибридном формате, на нем были представлены результаты научно-исследовательской и научно-организационной деятельности отделов, проведенных исследований и опубликованных работ, по сбору фольклора с мест событий, а международного сотрудничества.

Исследую источники фольклора

Первым делом на заседании был заслушан отчетный доклад отдела фольклора Южного Азербайджана. Информацию о масштабной деятельности возглавляемого научного подразделения и важнейших результатах представила заведующая отделом доктор филологических наук Матанат Аббасова. Так, в нынешнем году исследования проводились по четырем основным направлениям.

Кроме того, сотрудники отдела подготовили к публикации XVIII том серии "Фольклор Южного Азербайджана", а также провели значительную работу по сбору и анализу южно-

азербайджанских вариантов эпоса "Кероглу": продолжилось исследование различных вариантов эпоса, а также исследования в этой области пополнились новой обширной информацией.

По словам ученого, для изучения и сбора фольклора Южного Азербайджана были активно задействованы десять республиканских и четыре международных мероприятия (форумы, конференции), на которых сотрудники отдела представили доклады о сравнительных вариантах письменных текстов фольклора Южного Азербайджана, истории фольклористики и анализе различных версий эпоса о Кероглу. "В течение года наши исследователи опубликовали три статьи, учебник и монографию в азербайджанских

научных журналах. В целом, в отделе расширилась работа в области сбора и систематизации фольклора Южного Азербайджана, а также продолжилась деятельность по подготовке к публикации тюркских народных эпосов", - заключила ученый-фольклорист.

Для достижения важных результатов

Доклад заведующего институтским отделом фольклора национальных меньшинств доктора филологических наук Оруджа Алиева был посвящен исследованиям таких тем, как системы верований и мифологических концепций в фольклоре нацменьшинств, анализ эпоса "Ашуг Нифтулла из Дербента", жанро-

вые особенности лезгинских волшебных сказок. "Эти исследования, - поделился О.Алиев, - также включали сравнительный анализ образцов азербайджанского и дагестанского фольклора. Одновременно мы изучали и современное состояние фольклора нацменьшинств, готовили к публикации новые сборники и книги. В общей сложности в 2025 году сотрудниками отдела было подготовлено 18 статей, некоторые из них уже опубликованы в зарубежных и азербайджанских научных изданиях, остальные еще только готовятся к публикации".

Фольклор Западного Азербайджана занимает особое место в исследованиях ИФ. Доклад об этом представил заведующий соответствующим отделом доктор филологических наук, доцент Азиз Алекперли, который также является депутатом Милли Меджлиса и председателем правления Общины Западного Азербайджана (ОЗА).

Доцент Алекперли отметил, что между НАНА и общиной существуют тесные связи по изучению наследия Западного Азербайджана по различным направлениям - фольклор, лингвистика, историография: плодотворное сотрудничество между двумя структурами по сбору, анализу, публикации и популяризации фольклорной памяти Западного Азербайджана создает условия для достижения важных результатов.

Сохранить богатое наследие

"Нами была проделана важная работа в области сохранения этого богатого культурного наследия и передачи его будущим поколениям", - заявил ученый, рассказывая о процессе подготовки "Энциклопедии Западного Азербайджана", отметил, что издание является важным научным источником с точки зрения систематического документирования культурного наследия региона и его представления миру.

В течение 2025 года отдел фольклора Западного Азербайджана активно работал как в публикации научных статей, так и в издании книг - так, первый том "Наследия Западного Азербайджана" был издан под авторством Азиза Алекперли на азербайджанском, английском и русском языках, а сотрудниками отдела в различных научных журналах были опубликованы статьи по фольклору, обрядам, этнокультурным традициям и устному наследию.

В целом, исследования региональной и мультикультурной фольклорной среды, а также результаты, достигнутые в области подготовки кадров и международного сотрудничества, наглядно демонстрируют высокое качество научной деятельности ИФ и его вклад в сохранение культурного наследия.

Галия АЛИЕВА

РАЗУМ И ДУХОВНОСТЬ

Философ Ильхам Мамедзаде делится своими

мыслями о человеке в эпоху искусственного интеллекта

В эпоху стремительной цифровой трансформации философские вопросы приобретают новое звучание. Что происходит с человеческим разумом? Когда мышление начинает разделять ценности, пространство с алгоритмами?

Может ли искусственный интеллект стать носителем духовности, или он лишь отражает наш разум, лишённый самосознания, человеческой глубины? Об этих и ряде других фундаментальных вопросах рассуждает один из ведущих представителей философской науки Азербайджана директор Института философии и социологии НАНА доктор философских наук, профессор Ильхам Мамедзаде, для которого проблематика взаимодействия человека, технологий и духовности выступает ключом к осмыслению значения, сущности и направлений развития человеческой цивилизации в XXI веке.

Если рациональность в кантовском смысле определяется как нормативное основание морали и свободы, то может ли искусственный интеллект, лишённый трансцендентальности, обрести свою форму рациональности? Или он навсегда останется лишь имитацией части человеческого мышления?

Вопрос интересный, и могу сказать, что ответ на него у всех весьма приблизительный. Я думаю, рациональность - это более поздний этап или вариант человеческой свободы и социальности. Вначале, наверное, вопрос стоял о выживании человека. И выживающие, видимо, обладали определенной долей рациональности - может, долей альтруизма или какого-то особого отношения к ближнему, к роду, семье и так далее. Видимо, с этого и начинается рациональность, нравственность и свобода. По моему мнению, вот эти три момента у Канта так или иначе сопряжены и определили человеческую нравственную природу.

Повторит ли этот путь искусственный интеллект или нет - вопрос неоднозначный. Я считаю, по крайней мере, в данный момент, что мысли, мнения автора, ученого могут меняться в соответствии с какими-то данными, которые он получает. Вот сейчас мое мнение таково: искусственный интеллект, несомненно, это другой стиль мышления, созданный человеком, его способностью думать, считать, понимать.

У человека есть этот выбор, однако не всегда все определяется так, как бы нам хотелось, математикой и физикой, - при всей их важности. А вот, например, у искусственного интеллекта в основе лежат его вычислительные способности. Он становится все сложнее, все быстрее он считает. Можно ли, считая, добиться независимости и свободы? Пока я в этом не уверен, но могу предположить, что в дальнейшем может произойти многое из того, что мы пока не знаем.

Есть мнение (с которым я, возможно, не согласен), что человек - это тоже эксперимент, занесенный Вселенной, природой, а может быть, каким-то высшим разумом. То есть, возможно, это очередной эксперимент - теперь уже человека над самим собой. Скорее всего, ИИ достаточно долго будет имитацией человеческого мышления. А как вот будет дальше? Вот тогда возникает вопрос, что такое долго? Сколь долго? В любом случае, я считаю очень правильным, что Азербайджан ориентируется на развитие суперинтеллекта, искусственного интеллекта, и, в общем, развивает эту сферу.

Мы знаем, что Президент страны принял несколько указов и распоряжений, и Академия наук этому вопросу уделяет особое внимание, создаются отделы в институтах академии, проводятся конференции, публикуются книги и статьи. И это очень важно.

Вы говорите о техногуманизме как о попытке сохранить человеческое измерение в условиях цифровой трансформации.

Возможно ли, что искусственный интеллект, выходя за рамки инструментальности, сам станет новым субъектом гуманизма, или это будет уже постгуманизм?

Философы, да и другие учёные, которые обращаются к вопросам общественным, индивидуальным, человеческим, любят использовать такие слова как постгуманизм, цифровой гуманизм, техногуманизм. По большому счёту, можно, конечно, можно использовать, однако я не очень увлекаюсь этими словами. У нас есть некоторые авторы в институте, которые любят говорить о техно-инструментальном гуманизме. На самом деле, вопрос о человеке (гуманизм - это вопрос о человеке) - это фундаментальный вопрос философии. Время меняется, и может настать такое время, когда мы настолько срастемся с техникой, что наш гуманизм можно будет назвать техногуманизмом.

Но, по большому счёту, как бы мы ни срослись с компьютерами, в нас всегда будет искра человеческая, искра духовности, т.е. гуманизма. Мы всегда будем людьми. Если даже нам все органы заменят на искусственные, всё равно у нас останутся мозг и сознание. И наш выбор, наряду с тем, что он будет техническим, технологическим, всё равно будет человеческим. И, не дай Бог, если технологии подавят в нас способность сопереживать, быть человеческими, то есть, по большому счёту, я боюсь не искусственного интеллекта, а скорее человека, наделённого с помощью искусственного интеллекта такой силой, в которой нравственность, доброта потеряют своё значение.

Уже сейчас мы иногда видим людей, которые как бы настолько перестали быть людьми добрыми, выбирающими добро, выбирающими, а не поступающими изначально только для себя, видя только свои интересы, свой эгоизм. Я думаю, таких эгоистов становится всё больше и больше. И бояться надо не техногуманизма или цифрового гуманизма, а то, что их становится всё больше и больше. Вы знаете, наши дети всё больше играют компьютером. Но дело же не в компьютере. Они заиклены только на себе. Мама, папа, бабушка, дедушка - все на них работают, а они видят только самих себя. Это очень страшно. Я так понимаю, что речь идёт об эгоизме, суперэгоизме, которого становится много в современном мире. Вот это страшно. Отсюда возникает вопрос: "Как быть?". Ну, наверное, надо стараться будить в человеке такие качества, как доброта, сопереживание, способность видеть прекрасное и т.д. В принципе, компьютер не противоречит этому. Если компьютер меняет нас, вина в нас самих, в нашей неспособности использовать, понимать и применять.

Но я все-таки уверен, что искусственный интеллект не скоро станет субъектом гуманизма, а вот мы можем и должны задуматься о настоящем и будущем.

Если в философии всегда существовало напряжение между сущностью и феноменом, то каким образом искусственный интеллект меняет это различие: стано-

вится ли он "новой сущностью", формирующей феномены человеческого опыта, или лишь усиливает иллюзорность феноменального мира?

Это непростой вопрос. Есть вопрос сущности и существования. А как понять их? Что есть в человеке то, что передаётся всё время, и то, что меняется? Различные философские школы их по-разному оценивают. Но как в столкновении того, что в человеке есть как его сущность, и того, что в нём меняется, понять, в чём заключается его феномен? Можно об этом писать очень много работ и западная философия XX века всё время с этим сталкивалась. И, кстати, использовала западная философия XX века и математика, чтобы понять феномен человека. Математика (Курт Гёдель) помогала что-то понять в отдельных философских вопросах. И долгое время страдалась приблизить её к науке, но не думаю, что её достаточно для этого. Философия помогла математике не меньше. Многие из математиков были философами. Данная проблематика обладает чрезвычайной глубиной и многоаспектностью, о чём свидетельствует обширный корпус исследований, посвящённых ей.

Сегодня большинство из нас, азербайджанцев, сосредоточено прежде всего на своих детях, внуках, на семье в целом. Разумеется, существуют и другие значимые задачи. Однако, несмотря на их важность, едва ли можно назвать более серьёзной проблемой, чем утрата взаимопонимания между родителями и детьми, а, следовательно, и связи с собственным будущим. Феноменальность существования человека задаётся в семье. А вот если семья сталкивается с ментальными проблемами, тогда нас ожидают сложные времена. И с этим мы сталкиваемся - кто-то раньше, кто-то позже, но это очень серьёзный вопрос. И о нём надо не только думать, но и предпринимать определённые меры.

Тут, конечно, есть онтология, как мы понимаем действительность, в которую мы погружены. Мы должны понять свою реальность, в которой существуем. А насчёт иллюзорности феноменального мира. Иллюзии - это часть нашего существования. Человек создаёт иллюзорные миры, расширяет и дополняет свою реальность. Его реальность тоже иллюзорна. Но дело не в иллюзорности его реальности, а в том, насколько и как она оторвана от того, что есть действительность под личиной. Безусловно, здесь затрагивается вопрос онтологии - того, каким образом человек осмысляет действительность, в которой он погружён. Философия стремится к пониманию собственной реальности, в границах которой существует. При этом проблема семьи выступает как ключевой элемент данного осмысления, поскольку именно через её призму формируется наше дальнейшее понимание бытия.

Следует отметить, что для Азербайджана, где семейные ценности традиционно занимают определяющее место в системе общественных ориентиров, вопрос семьи имеет особое значение. Что касается иллюзорности феноменального мира, необходимо подчеркнуть, что иллюзия является неотъемлемой частью человеческого существования. Человек конструирует иллюзорные миры, и в этом смысле его собственная реальность также носит иллюзорный характер. Однако суть проблемы заключается не столько в самой иллюзорности человеческого восприятия, сколько в степени отрыва от подлинной действительности. Именно этот разрыв сегодня становится одной из наиболее существенных проблем: наша субъективная иллюзорность и способы её интерпретации зачастую вне научного осмысления.

Алида ЗЕЙНАЛОВА,
научный сотрудник ИФС НАНА

Каспийское море: в центре внимания специалистов

Каспийское море, крупнейший замкнутый водный бассейн на нашей планете после Мирового океана, расположено на границе двух больших частей Евразийского континента и на востоке Азербайджана. Уровень Каспийского моря на 28 метров ниже уровня Мирового океана, и этот уровень меняется в разные периоды истории.

Об этом заявил заведующий отделом Института географии имени академика Г.Алиева МНО доктор географических наук, профессор Рза Махмудов.

Он отметил, что площадь водной поверхности Каспийского моря составляет 370 тысяч км, что составляет 44 % от общей площади мировых озёр. Площадь водоема варьируется от 3,1 до 3,5 миллионов км. Водоемный бассейн моря имеет длину 2500 км с севера на юг и охватывает территорию 8 государств.

Уровень Каспийского моря колебался на протяжении тысячелетий до 12 метров. В V веке самый низкий уровень составлял - 34,5 метра, а в 1882 году самый высокий - 25,2 метра. В геологические периоды, особенно 17-13 тысяч лет назад, уровень моря был на 80 метров выше, чем в современную эпоху. "Основной причиной изменения уровня воды являются речные потоки, впадающие в море, и климатические изменения. Расход воды в реке Волге в то время составлял 450-500 кубометров в год. Также на изменение уровня Каспийского моря влияют космогеофизические, геологические, антропогенные и гидрометеорологические факторы. Эти изменения напрямую влияют на социально-экономическую жизнь стран, расположенных вокруг Каспийского моря, и изучение этого вопроса находится в центре внимания специалистов", - сказал ученый.

SCIENCE

Institute of Archaeology and Anthropology
Reports on Its Scientific Activities in 2025

Newspaper of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences

Academician Isa
Habibbayli Meets with
Director of the China
Association for Science
and Technology

The president of ANAS, Academician Isa Habibbayli, met with Ruan Cao, Director of the China Association for Science and Technology, and the accompanying delegation visiting Azerbaijan to attend an event marking the 1,800th anniversary of prominent Chinese mathematician Liu Hui.

Speaking at the meeting held at the Presidium of ANAS, Academician Isa Habibbayli noted that relations between the two countries have in recent years risen to the level of strategic partnership, adding that Azerbaijan supports China's "Belt and Road" initiative.

Academician Habibbayli stated that cooperation between academic and higher education institutions of Azerbaijan and China has significantly expanded in recent years, highlighting close partnerships between the National Academy of Sciences and the Chinese Academy of Social Sciences, Hebei Academy of Social Sciences, Hong Kong Korea Academy, Beijing Foreign Studies University, and Hebei Normal University. He also emphasized that a doctoral dissertation on Chinese archetypes had recently been defended by a PhD candidate at the Center for Chinese Studies of the Nizami Ganjavi Institute of Literature. In addition, he briefed the guests on the preparation of a compilation of Azerbaijani poets' works dedicated to China, currently being prepared for publication at the Institute of Literature.

Academician Habibbayli further noted that a large delegation from China visited Azerbaijan last month to take part in the 80th anniversary assembly of ANAS, during which productive meetings were held with the participating scholars.

Informing the guests about recent research conducted at the Academy, Academician Habibbayli said that the application of artificial intelligence and the advancement of digital development in the humanities and social sciences are among the institution's key priorities.

The ANAS president also stated that cooperation with the China Association for Science and Technology would be beneficial and presented his proposals for future partnership.

Speaking next, Ruan Cao, Director of the China Association for Science and Technology, expressed gratitude for the warm hospitality. Providing information about the organization he leads, Ruan Cao stated their interest in cooperation with ANAS and Azerbaijani scholars in various fields and outlined their proposals. He expressed appreciation to Azerbaijan for its support of the anniversary events dedicated to world-renowned mathematician Liu Hui, noting that commemorations had also been held in Paris and several other cities.

Following the speeches, the parties exchanged gifts and took commemorative photos.

At the end of the visit, the guests toured the building of the ANAS Presidium.

A reporting meeting on the results of the scientific research and scientific-organizational activities carried out by the Institute of Archaeology and Anthropology in 2025 was held at the Main Building of ANAS.

Prior to the meeting, participants viewed an exhibition featuring significant artifacts discovered as a result of archaeological research conducted throughout Azerbaijan during the year, including in Karabakh and East Zangezur, as well as newly published monographs, books, and journals.

The event began with a one-minute silence in memory of the National Leader Heydar Aliyev, the founder of independent and modern Azerbaijan.

Opening the meeting with introductory remarks, President of ANAS, Academician Isa Habibbayli, noted that in recent years the Institute of Archaeology and Anthropology has conducted large-scale archaeological research in various regions of Azerbaijan, including in the liberated territories, resulting in the discovery of numerous previously unknown monuments of material culture.

Stating that this was the first report presented by the Institute of Archaeology and Anthropology in such a format, the head of ANAS emphasized the importance of the exhibition held within the framework of the event, which reflects the history, past, traditions, and prominent figures of the Azerbaijani people. He noted that the exhibits on display related to the Neolithic and Caucasian Albanian cultures, finds discovered at Mount Avey, as well as material culture samples unearthed at the ancient human camps of Azikh and Taghlar in Karabakh, had attracted great interest. Academician Isa Habibbayli also considered it appropriate to organize exhibitions in this format during the reporting meetings of the Division of Social Sciences.

The head of ANAS further drew attention to the establishment of new and improved research structures at the Institute in line with modern requirements, including Islamic-period archaeology, ethnoarchaeology, forensic archaeology, Caspian archaeology, and the Karabakh archaeological expedition. He stated that he had personally familiarized himself on site with the archaeological excavations conducted by the Institute in the city of Naftalan, Goranboy district, Astara, Mount Beshbarmag, and the Karabakh region. Emphasizing that archaeologists had also been provided with drones and GPS devices, the academician stressed that the application of modern technologies would enhance the quality and efficiency of archaeological research.

Noting that the geographical scope of archaeological research is steadily expanding, Academician Isa Habibbayli highlighted the need to further increase the number of excavations carried out in the northern and southern regions of Azerbaijan, as well as to broaden research related to Caucasian Albania. He also underscored the importance of holding future presentations of work that is of particular anthropological interest.

Academician Isa Habibbayli emphasized the need to increase the number of books and monographs written on the basis of archaeological materials, as well as articles published in impact-factor journals. He noted that the Institute of Archaeology and Anthropology had

published its first international periodical scientific journal in the current year, stating that the journal represents an important scientific source for researchers in world archaeology. He added that the articles published in the first issue mainly cover recent archaeological research conducted within the territory of the Republic of Azerbaijan, primarily in the liberated areas. Alongside Azerbaijani scholars, archaeologists from Japan, Italy, and Germany are also among the co-authors of the articles.

He further stated that as a result of research conducted in the Taghlar Cave located in Khojavend district, a paleoanthropological remain had been discovered for the first time since 1968 (the discovery of Azikh Man), and that the find is currently being analyzed in Japan. The head of ANAS said that following the completion of the dating of the artifact, which belongs to a Neanderthal human approximately 80,000 years old, it would be presented at the international level.

In concluding his remarks, Academician Isa Habibbayli highly assessed the Institute's activities, noting that its staff had worked efficiently throughout the year and achieved significant scientific results. He described the prioritization of research serving the interests of the Azerbaijani state and society, alongside archaeological studies, as a manifestation of the support of scholars and intellectuals for the policy pursued by the head of state.

Subsequently, the Institute's Scientific Secretary, PhD in History Ellada Bekirova, presented the participants with a report on the Institute's annual activities. She provided information on the implementation of tasks assigned to the scientific institution in connection with the execution of decrees and orders of the President of the Republic of Azerbaijan, decisions and orders of the Cabinet of Ministers of the Republic of Azerbaijan, as well as state programs.

Ellada Bekirova stated that, in accordance with the main research plan, the staff of the Institute of Archaeology and Anthropology conducted studies under the scientific direction "Archaeological and Anthropological Research in Azerbaijan." These studies included 15 topics covering four problems and a total of 56 research works, with most of the work carried out in line with the plan.

According to her, nearly 40 expeditions covering archaeological, anthropological, and reconnaissance research were organized during the reporting year. In the current year, Institute staff conducted archaeological and anthropological research in the territories of the liberated districts of Zangilan, Aghdam, Fuzuli, Khojaly, Khojavend, and Kalbajar, as well as in Imishli, Aghstafa, Astara, Shamkir, Tovuz, Goranboy, Shabran, Agsu, Shamakhi, Gabala, Yardimli, Jalilabad, Guba, Absheron, and in the

Nakhchivan Autonomous Republic, in the districts of Ordubad and Kangarli. A significant portion of the research was carried out in the liberated districts. Some of these excavation works were conducted by joint international expeditions based on international agreements concluded by the Institute.

She recalled that the studies at Sheki "Yukhari Bash," Aghdam Shahbulag, Siyazan "Beshbarmag," Ismayilli "Basgal," and Khojavend "Tugh" were implemented with the support of the Azerbaijan State Tourism Agency. She also noted that during the current year, archaeological expeditions operated in the territories of the "Ancient Shamkir City" State Historical and Cultural Reserve, Kechikhidagh State Historical and Cultural Reserve, and Avey State Historical and Cultural Reserve, which are subordinate to the Ministry of Culture of the Republic of Azerbaijan.

The Scientific Secretary highlighted research conducted during the reporting year on the following topics: "The Paleolithic Period, Early Humans, and the Natural Environment," "Archaeological Study of Mesolithic, Neolithic, and Chalcolithic Monuments of Azerbaijan," "Research on Archaeological Sites of Nakhchivan," "Cultural-Historical Overview and Local Characteristics of the Early Bronze Age 'Kura-Araxes' Culture Tribes (4th-3rd millennium BC)," "Middle and Late Bronze Age Monuments, Ancient Settlements, Kurgans, Stone Cist and Earth Graves (2nd millennium BC)," "Iron Age Ancient Settlements and Burial Monuments: Early Statehood," "Material Culture of Caucasian Albania," "Material Culture of Atropatene," "Medieval Urban Sites of Azerbaijan," and "Caspian Archaeology." She also spoke about studies in socio-cultural anthropology in Azerbaijan, forensic archaeology, research on the anthropological characteristics of the ancient and modern population of Azerbaijan, as well as other reconnaissance and monitoring studies.

Ellada Bekirova also discussed significant applied results achieved in 2025, international relations, events and conferences held, the Institute's publishing activities, the state of electronic science, as well as work carried out in the fields of popularization, promotion, and encouragement of science.

Providing information on the institution's international and local grant projects, she stated that work continued on two main grant projects at the Institute of Archaeology and Anthropology during the current year, and that Institute staff won four new grant projects, one of which is international.

Speaking about work carried out in the field of scientific personnel training, Ellada Bekirova noted that according to 2025 data, the Institute of Archaeology and Anthropology has 11 doctoral students pursuing a PhD degree, two dissertants, seven doctoral students pursuing a Doctor of Sciences degree, and three dissertants.

The Scientific Secretary also highlighted awards and honors received by the Institute's staff during the reporting year. She stated that, in accordance with relevant Orders of President Ilham Aliyev, Institute employee Mirjavid Aghalarov was awarded the 2025 Presidential Prize for Youth, while Head of the Anthropology Department Aliaga Mammadli and Head of the Department for Monitoring and Evaluation of Field Research Tavakkul Aliyev were awarded the "Progress" Medal for their services to the development of Azerbaijani science.

Редакционная коллегия:

Иса Габибейли, Дильгам Тагиев, Ибрагим Гулиев,
Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев,
Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Ариф Гашимов,
Джамиль Алиев, Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюров

Адрес: Баку, AZ 1001,
ул.Истиглалийят, 30, Президиум НАНА
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 2000